

Sunniva Øien

Beredskapsarbeid i skolen

En kvantitativ studie av skoleansattes kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen

Masteroppgave i Profesjonsrettet pedagogikk

Veileder: Trygve Steiro

Mai 2023

Sunniva Øien

Beredskapsarbeid i skolen

En kvantitativ studie av skoleansattes kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen

Masteroppgave i Profesjonsrettet pedagogikk
Veileder: Trygve Steiro
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

De siste årene har det vært en betydelig økning av voldshendelser i den norske skolen. På samme tid har det også blitt oppdaget mange trusler på internett, som blant annet omhandlet skoleskyting og bombing som var rettet mot ulike skoler i Norge. Å ha god beredskap i skolen vil kunne påvirke skolemiljøet i positiv retning (Lyng et al., 2022). Et trygt og godt skolemiljø er noe skolen er pålagt å legge til rette for (Opplæringslova, 1998). Hensikten med denne masteravhandlingen er å få et innblikk i kjennskapen de ansatte i skolen har til beredskapsarbeidet på skolen og hvor trygge de selv mener de er på å håndtere uforutsett hendelser, med et ekstra fokus på hendelser som omhandler pågående livstruende vold (PLIVO). Dette ble målt ved å undersøke (1) kjennskapen skoleansatte har til beredskapsplanene og beredskapsarbeidet, (2) hvor sannsynlig de mener det er at ulike uforutsette hendelser skal finne sted, (3) i hvilken grad de medvirker i beredskapsarbeidet og (4) hvor trygge de kjenner seg, både på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene, men også hvor trygge de føler seg på arbeidsplassen.

Studien har en kvantitativ tilnærming, med bruk av et elektronisk spørreskjema. Datamaterialet ble samlet inn fra et bekvemmelighetsutvalg bestående av 81 respondenter på fire ulike skoler, to ungdomsskoler og to videregående skoler. Videre ble datamaterialet presentert i frekvenstabeller og det ble gjennomført t-tester og korrelasjonsanalyse. Dette blant annet for å kartlegge om det var noen signifikante forskjeller mellom de ulike stillingene (lærere og øvrige ansatte) og opplevelse av kjennskap, sannsynlighet, medvirkning og trygghet, og om det var noen signifikant sammenheng mellom de fire variablene.

Hovedfunnene i studien viser at de fleste ansatte har kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen. Den viser imidlertid at det er en større usikkerhet rundt beredskapen for PLIVO-hendelser enn øvrige uforutsette hendelse. Dette både ved at det er mer usikkerhet rundt beredskapsplanene og hvor trygge de er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene om en PLIVO-hendelse skulle finne sted. Videre viser studien tendenser til at øvrige ansatte opplever signifikant mer medvirkning i beredskapsarbeidet enn lærere, som vil kunne sies å samstemme med tidligere studier (Lyng et al., 2022; Aastad, 2016). Det kommer også fram tendenser på at øvrige ansatte opplever signifikant mer trygghet knyttet til beredskap og gjennomføring, enn lærere.

Abstract

In recent years, there has been a significant increase in incidents of violence in Norwegian schools. At the same time, many threats have also been discovered on the internet, including school shootings and bombings targeting various schools in Norway. Having good preparedness in schools can have a positive impact on the school environment (Lyng et al., 2022). A safe and good school environment is something the school is required to facilitate (Opplæringslova, 1998). The purpose of this master's thesis is to gain an insight into the school staff's knowledge of the emergency preparedness work at school and how confident they believe they are in handling unforeseen incidents, with an extra focus on incidents involving ongoing life-threatening violence (Norwegian abbreviation PLIVO). This was measured by (1) examining school staff's knowledge of the contingency plans and work, (2) how likely they think it is that various unforeseen events will take place, (3) to what extent they participate in the emergency work and (4) how safe they feel, both in implementing what is in the contingency plans, but also how safe they feel at the workplace.

The study has a quantitative approach, using an electronic survey. The data was collected from a convenience sample of 81 respondents from four different schools, two middle schools and two high schools. Furthermore, the data were presented in frequency tables and t-tests and correlation analysis were conducted. This was done to determine whether there were any significant differences between the different positions (teachers and other staff) and the perception of knowledge, probability, participation and safety, and whether there was any significant correlation between the four variables.

The main findings of the study show that most staff members are aware of the emergency preparedness work in the school. However, it shows that there is greater uncertainty about emergency preparedness for PLIVO incidents than other unforeseen incidents. This is both because there is more uncertainty about the contingency plans and how confident they are in implementing what is in the contingency plans if a PLIVO incident were to occur. Furthermore, the study shows tendencies that other employees experience significantly more participation in the emergency preparedness work than teachers, which can be said to be consistent with previous studies (Lyng et al., 2022; Aastad, 2016). There are also tendencies that other employees experience significantly more security related to emergency preparedness and implementation than teachers.

Forord

Med leveringen av denne masteroppgaven er fem år på grunnskolelærerutdanningen ved NTNU over. Årene gikk fortere enn jeg kunne forestille meg, og nå står plutselig arbeidslivet for tur. Arbeidet med denne masteroppgaven har bydd på både oppturer og nedturer. Det har vært utfordrende og tungt til tider, men ikke minst så har det vært en lærerik prosess.

Først og fremst takk til skolene og respondentene, for at dere tok dere tid til å svare på spørreundersøkelsen, og gjorde det mulig å gjennomføre denne studien.

Jeg må også rette en takk til forskningsgruppa BISU: Beredskap i skole og utdanning, som består av tre pedagoger, deriblant en professor i pedagogikk, og en professor i samfunnssikkerhet, for kvalitetssikring av spørreskjema.

Videre må jeg takke Lillian for hjelpen med analysen av datamaterialet i SPSS. Det jeg hadde prøvd å gjøre i noe som føltes som evigheter, viste seg at kunne gjøres på bare noen timer.

Takk til familie og venner for oppmuntrende og støttende ord gjennom hele prosessen.

Og sist, men ikke minst en spesiell takk til min veileder Trygve Steiro for stødig og god veiledning fra start til slutt.

Sunniva Øien

Trondheim, mai 2023

Innhold

Figurer	VII
Tabeller	VII
1 Innledning	9
1.1 Innledning	9
1.2 Begrepsavklaring	9
1.3 Bakgrunn for valg av tema, problemstilling og forskningsspørsmål	10
1.4 Avgrensning	11
1.5 Tidligere forskning	11
1.6 Studiens oppbygning	12
2 Teori	13
2.1 Skolemiljø	13
2.2 Lovfestet ansvar	14
2.3 Beredskap	15
2.3.1 Beredskapsveileder	15
2.4 Risikosamfunnet	18
2.4.1 Risikoanalyse	19
2.5 Hvordan mennesker reagerer i kriser	20
2.5.1 Trening og øvelse	20
2.6 Nasjonale prosedyre for nødetatenes samvirke ved PLIVO	22
2.6.1 Responstid	22
2.7 Problemstilling	23
3 Metode	24
3.1 Valg av metode	24
3.1.1 Datainnsamling	24
3.1.2 Populasjon, utvalg og svarprosent	26
3.2 Analyse av data	27
3.2.1 Frekvenstabell	27
3.2.2 T-test	27
3.2.3 Pearsons r	27
3.3 Validitet og reliabilitet	28
3.3.1 Validitet	28
3.3.2 Reliabilitet	29
3.3.3 Operasjonalisering av variabler	29
4 Resultater	31
4.1 Frekvenstabeller	31

4.1.1	Bakgrunnsvariabler	31
4.1.2	Kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen	32
4.1.3	Sannsynlighet	34
4.1.4	Medvirkning i beredskapsarbeid	35
4.1.5	Trygghet	36
4.1.6	Tidligere situasjoner og øvelser	37
4.1.7	Øvrige spørsmål	37
4.2	T-test	38
4.2.1	Stilling	38
4.2.2	Kjønn	39
4.3	Korrelasjonsanalyse	40
5	Drøfting	41
5.1	Kjennskap	41
5.2	Sannsynlighet	43
5.3	Medvirkning	44
5.4	Trygghet	45
5.5	Tidligere øvelser	47
5.6	Metodiske betraktninger	48
5.6.1	Distribusjon av spørreskjema	48
5.7	Studiens begrensninger	49
6	Avslutning	50
6.1	Oppsummering	50
6.2	Svar på forskningsspørsmål og problemstilling	50
6.3	Forslag til videre forskning	51
	Referanser	52
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv	55
	Vedlegg 2: Meldeskjema (NSD)	56
	Vedlegg 3: Spørreundersøkelsen	58

Figurer

Figur 1: Skolemiljø (Lyng et al., 2022, s. 351).	14
Figur 2: Sikkerhetsstyringssirkelen (Utdanningsdirektoratet, 2022, s. 2)	15
Figur 3: Utvidet bow-tie modell,(Kvernbekk et al., 2015, s. 50).....	18

Tabeller

Tabell 1: Trening og ulike typer øvelser (Engen et al., 2016, s. 364).....	21
Tabell 2: Aktører i et kriseområde i forhold til krisefase og ansvar (Kruke, 2012, s. 11).23	
Tabell 3: Kjønn	31
Tabell 4: Spørsmål 6, Stilling	Tabell 5: Spørsmål 6 etter
samlevariabler	32
Tabell 6: Spørsmål 7 og 9. Svar oppgitt i prosent.	32
Tabell 7: Spørsmål 16, beredskapsplaner og øvelser. Resultatene oppgitt i prosent.	33
Tabell 8: Hvor sannsynlig. Resultatene oppgitt i prosent.	34
Tabell 9: Spørsmål 10 og 11, hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner? Svar oppgitt i prosent.....	35
Tabell 10: Spørsmål 17.1-17.6, medvirkning. Svarene oppgitt i prosent.	35
Tabell 11: Spørsmål 19, 20, 21 og 22. Trygghet. Svar oppgitt i prosent.	36
Tabell 12: Spørsmål 18.1	37
Tabell 13: Sitater fra spørsmål 25: Om du har noe å tilføye, fyll inn her.	38
Tabell 14: Korrelasjon mellom samlevariablene.	40

1 Innledning

1.1 Innledning

Beredskap er noe som stadig får et økt fokus. Ulike former for alvorlige hendelser på skoler skjer både Norge og i andre land. Blant annet ser vi at antall voldshendelser i den norske skolen har økt betraktelig de siste årene. Ser vi på eksempel fra Oslo-skolen i tidsrommet fra 2016 til 2019, steg tallet på rapporterte volds og trusselhendelser fra 1940 til 4840 (Utdanningsnytt, 2021). I tillegg var det i en undersøkelse gjennomført i 2018, nesten 20 % av lærerne som deltok, som svarte at de selv hadde opplevd å blitt utsatt for fysisk vold i løpet av de siste 12 månedene (Bjurstrøm, 2018). Selv om disse truslene og voldshendelsene ikke har vært alvorlige tilsiktede hendelser med livstruende vold, gir det et bilde av hvor viktig beredskap i skolen er deriblant for pågående livstruende vold (PLIVO).

Ser vi hendelser i Norge som omhandler skoleskyting, har det til nå kun en hendelse som heldigvis ikke hadde et fatalt utfall. Det har imidlertid vært flere hendelser som inkluderer bruk av softgun og luftvåpen på skoler (Torgersen, 2009). Selv om dette er hendelser av det sjeldne her i Norge, har antall trusler som blir oppdaget på internettet rettet mot skoler rundt omkring i Norge, økt de siste årene. Ser vi tilbake på 2020, registrerte politiet over 190 trusler mot norske skoler, bare i løpet av noen uker på starten av året. I løpet av de første seks månedene hadde de registrert opp mot 300 falske trusler mot norske skoler. Disse omhandlet skolekyting, bombing eller andre uspesifikke former for vold (Sae-Khow et al., 2020). I tillegg til dette, viste hendelsene som fant sted 22. juli 2011, hvor viktig det er med godt beredskap mot det uforutsette.

Forskning på skoleskyting og PLIVO i skole sammenheng i Norge er et relativt nytt og utforsket felt, og det er dermed relativt begrenset med forskningsmaterialet. Ut fra det jeg kunne oppdrive er det skrevet flere masteravhandlinger og publisert noen rapporter innenfor feltet, men lite forskning på høyrere nivå (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015; Haugbro, 2012; Lyng et al., 2022; Tangvald, 2014; Voster, 2013; Aastad, 2016). Det finnes derimot mye internasjonal forskning på skoleskyting, og da særlig amerikansk forskning, men dette vil ikke nødvendigvis kunne overføres direkte til norsk kontekst.

1.2 Begrepsavklaring

Beredskap:

Beredskap kan defineres som «Tiltak for å forebygge, begrense eller håndtere kriser og andre uønskede hendelser» (NOU 2000:24).

PLIVO:

«En PLIVO-aksjon defineres som en pågående situasjon hvor en eller flere gjerningspersoner utøver livstruende vold med våpen / farlige gjenstander mot flere uskyldige personer, og hvor politiet skal gå i direkte innsats for å nøytralisere gjerningspersonen(e) for å redde liv og begrense skade.» (Løfqvist et al., 2015, s. 4).

En PLIVO-hendelse omfatter alvorlige hendelser som for eksempel skoleskyting, bombetrussel eller hendelser med livstruende vold. For dette fenomenet blir det også ofte benyttet litt ulike begreper, blant annet alvorlige tilsiktede hendelser.

Det uforutsette (DU):

«Det uforutsette betegner noe som opptrer relativt uventet og med relativ lav sannsynlighet eller forutsigbarhet for dem som opplever og må håndtere det» (Kvernbekk et al., 2015, s. 30).

Krise:

Kriser er situasjoner tilspissede og uavklarete situasjoner, og vil kunne variere i omfang og varighet (Heier, 2015). Under følger en definisjon fra boken *Krisepedagogikk (2012)*, som setter det i et skoleperspektiv.

«Krise: Plutselige og dramatiske hendelser som kan medføre store belastninger og psykiske påkjenninger for individ og system. Dette omfatter ulykker og akutte hendelser hvor barnehage/skolen kan trenge ekstern assistanse» (Raundalen & Schultz, 2012, s. 195).

1.3 Bakgrunn for valg av tema, problemstilling og forskningsspørsmål

Temaet for masteroppgaven ble bestemt etter et mastertorg, der forskningsgruppen BISU (beredskap i skole og utdanning) var med og holdt en presentasjon om sitt tema. Hovedgrunnen til at jeg valgte dette tema, var at jeg i en episode i praksis fikk innblikk i hvordan skolen handler når det kommer en trussel. I dette tilfellet var det plukket opp en trussel på sosiale medier, som var rettet mot naboskolen til der jeg var i praksis. Disse skolene lå ikke mange meterne unna hverandre og delte blant annet arealer som gymsal, noe som førte til at det ble et aktuelt tema på skolen jeg var på i praksis også. Trusselen viste seg imidlertid å være falsk, men jeg fikk et innblikk i hvor fryktinngytende selv disse hendelsene kan være, både for elever, men også ansatte. Jeg opplevde også at det var litt uenigheter og usikkerhet rundt hvordan skolen skulle håndtert situasjonen best. Derfor valgte jeg å se på skoleansattes kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen.

Problemstillingen for denne studien lyder som følger:

Hvor god kjennskap har skoleansatte til beredskapsarbeidet på skolen, og hvor trygge kjenner de at de er på å håndtere uforutsette hendelser?

For å kunne svare på denne problemstillingen, ble det utformet følgende forskningsspørsmål:

1. Hvor god kjennskap har de ansatte til beredskapsplanene?
2. Hvor sannsynlig mener de ansatte det er at gitte beredskapssituasjoner vil oppstå?
3. Hvor stor medvirkning har de ansatte på beredskapsarbeidet som gjøres på skolen?
4. Hvor trygge er de ansatte på å håndtere en PLIVO-hendelse?

1.4 Avgrensning

Beredskapsarbeid er viktig og inkluderer så mangt. I denne studien ønsker jeg å prøve å undersøke hvilke kjennskap de ansatte på skolene har til beredskapsplanene og beredskapsarbeidet, og da med et ekstra fokus på beredskap mot PLIVO. Når man jobber i skolen, har man et stort ansvar når det kommer til utdanning og dannelse. I tillegg henger det et stort ansvar over en om det skulle skje en uforutsett hendelse. Undersøkelsen i denne studien ble gjennomført på fire skoler, og tar utgangspunkt i alle ansatte (lærere, ledelse, administrasjon og øvrige fagpersonell) på ungdomsskoler og videregående skoler, i både by og bygd.

1.5 Tidligere forskning

I norsk kontekst består forskningen innenfor dette feltet i størst grad av masteravhandlinger:

I masteravhandlingen til Haugbro (2012) «Hvis ulven kommer i morgen», er fokuset på temaet skoleskyting, hvor aktuelt lærere vurderer dette temaet, og hvordan innsikt og forståelse av enkeltfaktorer og dets komplekse dynamikk samsvarer med tidligere studier. Resultatene i denne studien peker mot at de fleste lærere er kjent med og har en bevisst oppfatning av flere faktorer knyttet til temaet, men at opplevelsen av aktualitet er lav og at mange ansatte har mangelfull innsikt og deltakelse i skoleberedskapen (Haugbro, 2012).

Aastad (2016) har i sin masteravhandling fokus på beredskapen på skolen og hvor godt rustet skolen er til å håndtere en tilsiktede livstruende hendelse og hvordan de ansatte på skolen og elever involveres i beredskapsarbeidet. Funnene i studien peker blant annet i retning av at beredskapsøvelser og- kunnskap begrenses i stor grad til skolens ledelse. Studiens konklusjon indikerer at det er manglende involvering av ansatte og elever i beredskapsarbeidet på skolen og at dette er med på å forsterke sårbarheter og gjør skolen mindre robust til å håndtere denne typer hendelser (Aastad, 2016).

Voster (2013) sin masteravhandling undersøker hvordan beredskapsplanlegging bidrar til at lærere føler seg i stand til å håndtere en skoleskyting-hendelse. Konklusjonen er at det arbeides mye med beredskap, både lokalt og sentralt, for beredskap for skoleskyting, men at det i tillegg virker som at beredskapsplanleggingen i liten grad bidrar til at lærere føler seg rusta til å håndtere en skoleskyting-hendelse. Videre konkludere hun med det i stor grad er opp til hver enkelt lærer å håndtere en slik hendelse, og at beredskapsarbeid er dynamisk og «bør betraktet som en runddans mellom planleggingsprosessen, beredskapsplanen og øvelser. Arbeidet vil aldri kunne ferdigstilles, bare forberedes» (Voster, 2013, s. 95).

Masteravhandlingen til Tangvald (2014) ser på om tiltaket «veileder for beredskapsplanlegging for alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner» (Tangvald, 2014, s. 2), som ble publisert høsten 2013, bidrar til bedre beredskapsplanlegging på skolene. Konklusjonen i denne studien viser til at skolens ansattes behov for tilgang til spisskompetanse om alvorlige hendelser er undervurdert, og at det tyder på at beredskapsaktiviteter begrenses til ledelsen. Til tross for at Tangvald (2014) mener at dette kan påvirke skolens beredskap og sårbarhet, bidrar veilederen til bedre beredskapsplanlegging i skolene.

Utover mastergradsavhandlinger, kom det en forskningsartikkel i 2022, som heter «PLIVO, pedagogikk og beredskap. En kvalitativ studie på skoleskyting og livstruende vold i

skolen i nordisk kontekst» (Lyng et al., 2022). Her sees det på deltakelse i beredskapsarbeid mot PLIVO i skolen og hvordan dette kan påvirke beredskapsbevissthet, trygghet og mestring hos elever og lærere. De konkluderer med at lærere og elever bør medvirke i beredskapsarbeidet på skolen, men at de ikke blir involvert i PLIVO-relatert beredskapsarbeid. I tillegg viser de til at økt fokus på beredskap vil kunne være med på å påvirke skolemiljøet i positiv retning, siden det hever trygghetsfølelsen, samtidig som det vil ha en forebyggende effekt (Lyng et al., 2022).

Det ble også i 2020 publisert en rapport med resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere 2019 (Rodge et al., 2020). Her kommer det fram at litt under halvparten av skoleeiere svarte at de ikke hadde gjennomført beredskapsøvelse de siste tre skoleårene, som vil si 2016-2017, 2017-2018 og 2018-2019. Det kommer også fram at små kommuner rapporterer sjeldnere beredskapsøvelser enn store og mellomstore kommuner. Av de som gjennomførte beredskapsøvelser, var det for eksempel i 2019 12 % som gjennomført bare med ledelsen, 26 % med ledelse og lærere og 12 % med ledelse, lærere og elever (Rodge et al., 2020).

1.6 Studiens oppbygning

Oppgaven består av seks kapitler. Første kapitlet inneholder introduksjon av tema, med blant annet innledning, problemstilling og tidligere forskning. I kapittel to kommer jeg til å presentere det teoretiske rammeverket for oppgaven. I kapittel tre tar jeg for meg valg av metode og hvilke analyser som ble brukt i behandlingen av datamaterialet. Videre i kapittel fire blir resultatene fra analysen representert ved bruk av tekst og tabeller. Kapittel fem inneholder drøftingen, der drøftes resultatene opp mot teori. Oppgaven avsluttes med kapittel seks, som tar for seg en oppsummering, konklusjonen i form av svar på forskningsspørsmålene og problemstillingen, og til slutt forslag til videre forskning.

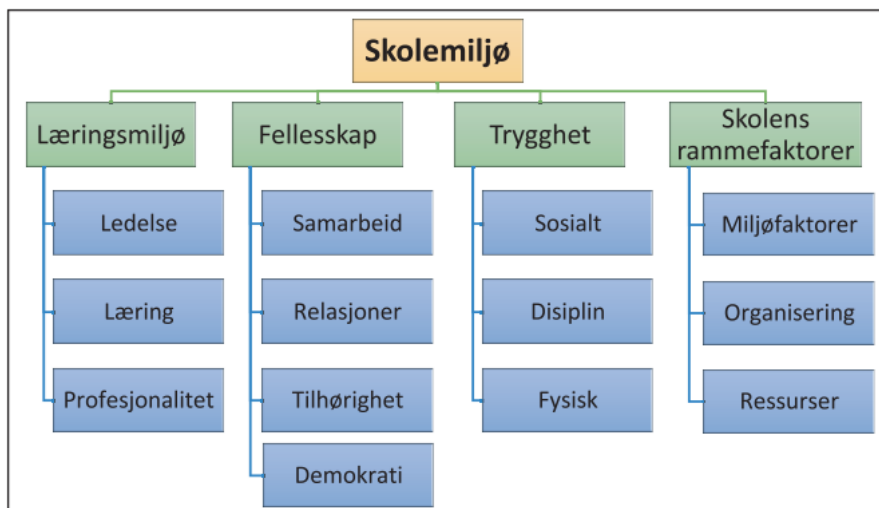
2 Teori

I dette kapitlet presenteres det teoretiske rammeverket for oppgaven. Først tar jeg for meg skolemiljø og hvordan dette knyttes til temaet beredskap. Så tar jeg for meg beredskap med videre utdyping av lovfestet ansvar og beredskapsarbeid. Videre går jeg inn på risikosamfunnet, krise og den nasjonale prosedyre for PLIVO.

2.1 Skolemiljø

I Opplæringslova (1998) står det at «Alle elvar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring» (Opplæringslova, 1998, § 9 A-2).

Skolemiljø handler om kvaliteten på samhandlingen mellom skolens ansatte, elever og foreldre (Solheim & Gabrielsen, 2017). Wang og Degol (2016) har kategorisert sentrale områder knyttet til skolemiljø inn i fire hovedkategorier, som videre har blitt oversatt til norsk av Solheim og Gabrielsen (2017). Disse fire kategoriene er Læringsmiljø, felleskap, trygghet og skolens rammefaktorer (Solheim & Gabrielsen, 2017; Wang & Degol, 2016). Læringsmiljø handler om hvordan skolen legger til rette for læring, altså skolens klima for læring. Kategorien felleskap går ut på kvaliteten på relasjonene mellom de ulike aktørene på skolen. Dette inkluderer blant annet samarbeid mellom skole og hjem og elevenes opplevelse av tilhørighet på skolen. Trygghet handler om graden av fysisk trygghet og emosjonell trygghet som blir opplevd på skolen. I tillegg kommer forekomsten av konsistente, effektive og rettferdige disiplinære praksiser inn her. Skolens rammefaktorer handler om de organisatoriske og strukturelle faktorene ved skolemiljøet som kan være med på å påvirke elevens læring og trivsel, som for eksempel tilgangen på ressurser eller lærertetthet (Solheim & Gabrielsen, 2017). I tillegg til disse fire hovedkategoriene peker Wang og Degol (2016) på tretten dimensjoner av skolemiljø som plasseres under de fire hovedkategoriene. Lyng et al. (2022) har oppsummert definisjonshierarkiet skolemiljø som vist i figur 1. Studien til Lyng et al. (2022) peker på blant annet på hvordan skolemiljø og beredskap har et gjensidig forhold. De viser til at mer fokus på og medvirkning i beredskap kan bidra til å gi bedre skolemiljø. Blant annet kommer det fram at fokus på beredskapsarbeid kan øke opplevelsen av trygget hos elevene. Dette ved at elevene blir bevisste på at skolen og lærere har den kompetansen som må til for å kunne gjøre gode handlinger under eventuelle krisesituasjoner og PLIVO-hendelser. I tillegg vil økt beredskap ha en forebyggende effekt, ved for eksempel å avdekke faresignaler. Et godt skolemiljø vil på sin side også føre til økt beredskap gjennom forebygging.

Figur 1: Skolemiljø (Lyng et al., 2022, s. 351).

2.2 Lovfestet ansvar

Å sørge for at grunnskolene og videregående skolene har et trygt skolemiljø er lovfestet i både Opplæringslova (1998) og Forskrift om miljørettet helsevern i skoler mv (1995). I Opplæringslova (1998, § 9 A-2) heter det som nevnt at «Alle Elvar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring». For at dette skal oppfylles må skolene blant annet jobbe for gode rutiner og god planlegging for å unngå ulykker og uønskede hendelser. Dette kommer fram i Forskrift om miljørettet helsevern i skoler mv (1995) §14, der det blant annet står:

«Virksomheten skal planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges. Virksomheten skal ha rutiner og utstyr for håndtering av ulykkes- og faresituasjoner. Rutinene og sikkerhetsutstyret skal være kjent for alle, herunder barn og elever». Her påpekes det også at dette er noe som alle skal være kjent med, inkluderte elevene.

I 2015 kom Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet et rundskriv som presiserer at alle barnehager og skoler skal vurdere risiko for alvorlige tilsiktede hendelser, og planlegge sin beredskap i henhold til dette. Som eksempler på slike hendelser nevner de skyteepisoder eller gisselsituasjoner (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015). Dette er en presisering av de eksisterende forskriftene som er en følge av at det har vært flere alvorlige skyteepisoder i utdanningsinstitusjoner de siste tiårene i land som Norge kan sammenlignes med. Det påpekes også at «Ulykkes- og faresituasjoner» som blir brukt i forskriften, også kan omfatte hendelser som skoleskyting eller andre situasjoner der våpen eller vold brukes eller trues med å ta i bruk. Beredskapsplikten innebærer også at virksomhetene skal kartlegge egne risikosituasjoner, og dette gjøres ved en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015).

Kunnskapsdepartementet har ansvar for sikkerhet og beredskap innen hele deres politikkområde, herunder utdanningsinstitusjonene og de har publisert et styringsdokument for arbeidet med sikkerhet og beredskap innenfor deres sektor. Målet med dette styringsdokumentet er å sikre god oppfølging av sikkerhet og beredskap, og at barnehagebarn, elever, studenter og ansatte er trygge der de oppholder seg flere timer om dagen (Kunnskapsdepartementet, 2021). Dokumentet viser også til at både direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap og kunnskapsdepartementet beskriver skoleskyting som et scenario det bør planlegges for i det norske samfunn.

Det trekkes også fram fem tiltak fra delrapporten til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2015) som omhandler skoleskyting i Nordland, der jeg tolker to av dem som relevante for denne studien: «Beredskapsplan for skoleskyting ved den enkelte skole, og den må øves» og «Lærere, skolehelsetjenesten og andre relevante aktører må ha nødvendig kunnskap om skoleskyting og en typiske gjerningspersonen» (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 18). De fem tiltakene mener kunnskapsdepartementet skal tas som sterke anbefalinger, men ikke som krav til virksomhetene (Kunnskapsdepartementet, 2021)

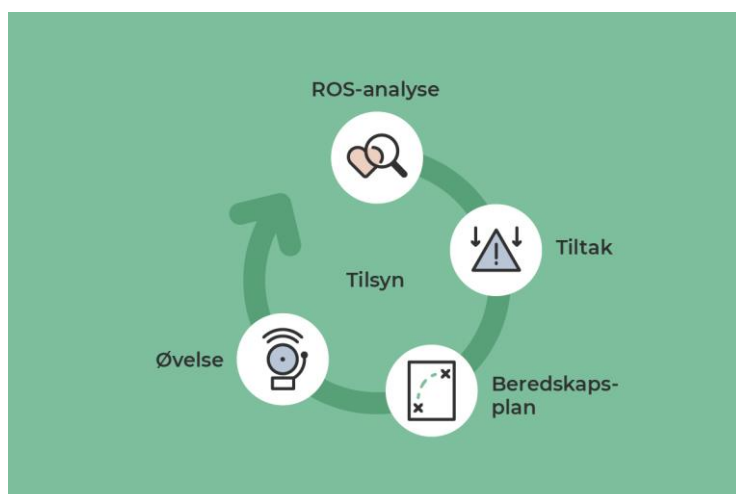
2.3 Beredskap

Beredskap kan defineres som «Tiltak for å forebygge, begrense eller håndtere kriser og andre uønskede hendelser» (NOU 2000:24). Beredskap handler altså om å være forberedt på å forebygge og håndtere hendelser som er uforutsett, ekstraordinær eller alvorlig. Formålet er å forutse mulige utfordringer og trusler, slik at man kan håndtere de på best mulig måte (Engen et al., 2016).

Uforutsette hendelser kan defineres som kriser, de kan være små eller store, de kan være utløst ved tilfeldigheter, ved ulykker eller med overlegg. Hendelsene kan ha ulik påvirkning på omgivelsene, og kan føre med seg konsekvenser som rammer alt fra et lite lokalsamfunn, til å føre med konsekvenser på nasjonalt eller internasjonalt plan (Heier, 2015).

2.3.1 Beredskapsveileder

Utdanningsdirektoratet (2022) har på sine sider en veileder for hvordan man kan håndtere og forebygge alvorlige hendelser i skole og barnehage, og med dette ivareta barn og unges sikkerhet når de er på skolen. For å gjøre dette, må skoler og barnehager jobbe med beredskap kontinuerlig. Dette blir ofte kalt for sikkerhetsstyring og inneholder fire ulike aktiviteter: Risiko- og sårbarhetsanalyse, tiltak, beredskapsplan og øvelse. Disse utgjør sikkerhetsstyringssirkelen. Hvor i sirkelen man starter avhenger av hvilken aktivitet som er gjennomført fra før, men om man starter med blanke ark, vil det være naturlig å starte med risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse). I tillegg til å beskrive hver aktivitet konkret, tar veilederen for seg tilsyn, organisering av beredskapsarbeid og roller og ansvar (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Figur 2: Sikkerhetsstyringssirkelen (Utdanningsdirektoratet, 2022, s. 2)

ROS-analysene skal gjennomføres etter en fast struktur, men kan variere i omfang. Den består av 9 punkt som viser til steg i gjennomføringen av ROS-analyser. Blant disse har vi for eksempel punkt nr. 1 *uønsket hendelse*, som tar for seg hvilke hendelser som kan finne sted, og nr. 4 *sannsynlighet*, som tar for seg en vurdering av sannsynligheten for at en hendelse kan forekomme og nr. 6 *konsekvenser* (Utdanningsdirektoratet, 2022). Aktiviteten tiltak går ut på å foreslå og iverksette tiltak som skal være med på å «forebygge alvorlige tilsiktede hendelser, begrense skadeomfanget av hendelsene og bidra til å sikre en god håndtering dersom det skjer hendelser» (Utdanningsdirektoratet, 2022, s. 7). Tiltakene deles inn i to typer: sannsynlighetsreduserende tiltak og konsekvensreduserende tiltak. Sannsynlighetsreduserende tiltak går ut på å forebygge at uønskede tilsiktede hendelser skal kunne skje. Konsekvensreduserende tiltak vil si å begrense konsekvensene av uønskede tilsiktede hendelser på best mulig måte, ved organisatoriske og fysiske tiltak. Konkrete eksempler på ulike tiltak blir listet opp i veilederen (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Som oppfølging av ROS-analysen vil beredskapsplan for barnehagen eller skolen være naturlig. Her skrives det «For alvorlige tilsiktede hendelser må beredskapsplanen konsentrere seg om minuttene før politiet kommer» (Utdanningsdirektoratet, 2022, s. 8). Skoler skal altså fokusere på tiden før politiet kommer til hendelsesstedet, i beredskapsplanen for PLVIO-hendelser. Her vises det til politiets egne målinger på ofte rundt 15-30 minutter. Beredskapsplanene bør inneholde en konkret strategi, som er tilpasset den enkelte institusjon, for hvordan elevene og de ansatte bør opptre om alvorlig tilsiktede hendelser oppstår. Ved angrep beskriver den tre konkrete handlinger som skal finne sted: Løp, skjul og handle. Det første man skal vurdere, er å rømme bort fra området og komme seg i sikkerhet. Neste er skjul, hvis man ikke kan løpe må barriker seg eller gjemme seg til hendelsen er over. Når man har kommet i sikkerhet, bort fra gjerningspersonen skal man varsle ved å ringe 112. Det påpekes også at skjulesteder og rømningsveier bør gjøres kjent for å lette vurderingene som blir tatt i en kritisk situasjon. Videre skal denne strategien være gjenstand for øvelser, og den skal justeres ved eventuelle endringer bygningsmessig, etter erfaringer fra øvelser og etter oppdaterte ROS-analyse. Den generelle beredskapsplaner er også aktuell i alvorlige hendelser, men blir først aktuell etter at politiet har overtatt skadestedsledelsen (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Videre skal beredskapsplanen følges opp og testes ved å gjennomføre øvelser. Grunnen til at man har øvelser er for å skaffe kunnskap om og få innblikk i hvordan skolen håndterer hendelsene som blir beskrevet i beredskapsplanen. Det påpekes at ulike hendelser må øves på separat, siden det vil kreve ulik håndtering. På bakgrunn av kravene som er i rundskriv for alvorlige, tilsiktede hendelser i skoler og barnehager, oppfordres institusjonene til å øve. Øvelser er viktig for å kunne styrke institusjonenes beredskap, og vil kunne gi mulighet til å gi opplæring til ledelse og ansatte, teste strategier og forbedre evnen til samhandling med nødetatene når de ankommer hendelsesstedet. Videre viser veilederen til ulike øvelser som kan gjennomføres med beskrivelse: diskusjonsøvelser, funksjonsøvelser, spilløvelser, fullskalaøvelser. Etter en øvelse, er det videre naturlig med en evaluering/debrifing. Her skal deltakerne sammen komme fram til best mulig løsninger på problemstillingene og få større forståelse for andres og eget ansvar og rolle. I fullskalaøvelser med PLVIO-hendelser fraråder DSB at elevene involveres, men at de kan delta i øvelser tilpasset deres aldergruppe, med god briefing og debrifing. Veilederen viser også til et veiledningssett for øvelser, laget av DSB. (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Ansvar for tilsyn ligger hos kommunen. Det presiseres i Rundskriv I-6/2015 (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015) at kommunens tilsynsoppgave omfatter tilsyn med barnehager og skolars risiko og beredskapsplaner. Tilsynsprioriteringen skal ta utgangspunkt i det som har størst betydning for befolkningens liv og helse, og kommunene velger selv hyppighet og tilsynsmetode for gjennomføringen av tilsyn med miljørettet helsevern, herunder krav til beredskap i skoler og barnehager (Utdanningsdirektoratet, 2022).

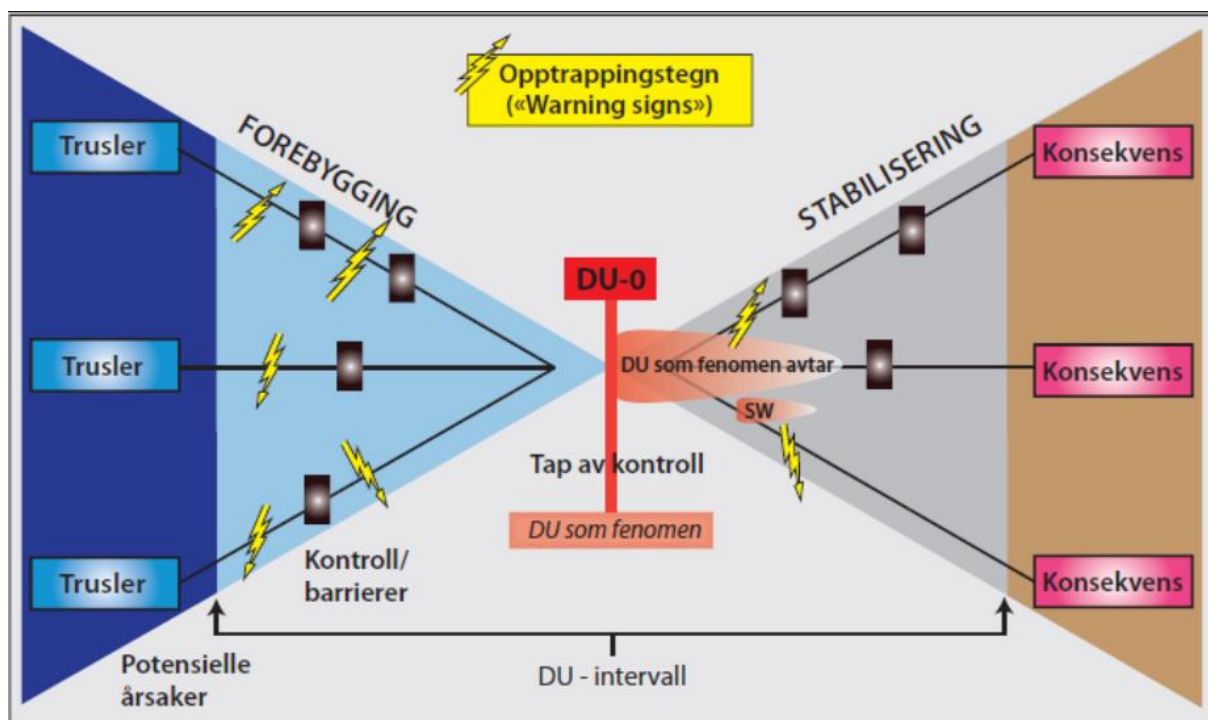
Ansvar for god beredskap og forebygging av alvorlige hendelser i barnehager og utdanninginstitusjoner, er delt mellom virksomhetsledelsen, kommunen og nødetatene, og det krever høy grad av samhandling for å finne gode løsninger i forebyggings- og beredskapsarbeidet. I tillegg til sikkerhetsstyringssirkelen, tilsyn, organisering av beredskapsarbeidet og roller og ansvar, viser siden til hvordan man kan varsle ved bekymring for at personer er på vei til å bli radikalisert, eller vil kunne utføre alvorlig kriminalitet eller utføre terror (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Beredskapsplaner er virkemidler som skal sikre at responsen i en krisesituasjon er planlagt, forutsigbar, effektiv og koordinert (Engen et al., 2016). Å ha en beredskapsplan som er tilpasset lokale forhold og som er kjent for personalet, vil kunne ha en betydning for skolens og den enkelte ansattes evne til å håndtere en eventuell krise. Beredskapsplanen bør også til enhver tid være tilgjengelig for skolens ansatte. Og skulle en krise oppstå vil det hele oppleves svært kaotisk og uoversiktlig, derfor er det helt avgjørende at de ulike oppgavene fordeles raskt, da ved at en viss rollefordeling er avklart på forhånd. Å tildele roller på forhånd vil bidra til at den enkelte medarbeider på skolen bedre forberedt. En beredskapsplan vil aldri kunne gjøre noen fullt forberedt på kriser og hva som kommer til å skje, og skal nødvendigvis heller ikke følges til punkt og prikke, men den utarbeides for at man skal være forberedt på å håndtere det uforutsette (Raundalen & Schultz, 2012). Det uforutsette er også er en kilde til potensiell ny kunnskap og lærdom, og vil kunne føre til innovasjon og viktige endringer (Kvernbekk, 2015; Kvernbekk et al., 2015). Videre skal alle skoler også etablere en beredskapsgruppe som har i oppgave å bistå rektor i arbeidet med å lage, oppdatere og kvalitetssikre en samlet beredskapsplan for skolen. Gruppen spiller også en sentral rolle i organiseringen av krisehåndtering ved en eventuell krisesituasjon. Beredskapsgruppen bør bestå av rektor, inspektør, vaktmester, rådgiver, verneombud og eventuelt andre som vil være sentrale i dette arbeidet. Blant vil det være naturlig at vaktmestere har god oversikt over plantegningene og hvordan bygningen er utformet i forhold til andre ansatte på skolen (Raundalen & Schultz, 2012).

2.3.1.1 Bow-tie

Bow tie-modeller blir mye brukt for å kunne illustrere utviklingen av uønskede/farlige hendelser i organisasjoner, og brukes ofte i risikoanalyser (Kvernbekk et al., 2015; Torgersen, 2018). Disse modellene viser et bilde av at man kan lære av hendelser som har allerede har funnet sted og også innhente informasjon mens ting foregår. Dette vil kunne være en del av en underveislæring og som igjen kan brukes for å forbedre og sikre vår beredskap til neste gang en alvorlig hendelse finner sted (Kvernbekk et al., 2015). I Kvernbekk et al. (2015) presenteres en utvidet bow tie-modell, som er relatert til det uforutsette (DU), som vist i figur 3. I denne modellen er fokuset på tre hovedfaser som er relater til utviklingen alvorlige hendelser: forebygging, DU som fenomen og stabilisering. I den første fasen, forebygging, handler det om å kunne forberede, identifisere faresignaler og sikre og utvikle barrierer. Eksempel på slike barrierer kan som være som nevnt tidligere god jobbing for et godt læringsmiljø, eller strenge våpenlover

(Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, 2015). Et godt læringsmiljø er i tillegg til å være en barriere også en essensiell del av et trygt og godt skolemiljø, som vist i modellen til Lyng et al. (2022). Også arbeid med hovedkategoriene, felleskap, trygghet og skolens rammefaktorer, kan sees på former for barriere, da dette er avgjørende for et skolemiljø som er trygt og godt for alle elever. Den andre fasen, DU som fenomen, vil si den alvorlige hendelsen som finner sted. Den tredje og siste fasen, stabilisering, handler om gjenoppbygging og hvordan man får nye erfaringer, tilegner seg ny kunnskap og trekker nye lærdommer som ta med i arbeidet med nye tiltak og barrierer for å motvirke nye uforutsette hendelser. I tillegg til de tre hovedfasene viser modellen til hvor det kan komme «opptrappingstegn» i forebyggende og stabiliseringsfasen, og SW (sidewinder), som er uforutsette konsekvenser som kan komme som følge av eller i tillegg til den uforutsette hendelsen kan finne sted i stabiliseringsfasen (Kvernbekk et al., 2015).

Figur 3: Utvidet bow-tie modell,(Kvernbekk et al., 2015, s. 50)

2.4 Risikosamfunnet

I tiden vi lever i, blir «fienden» stadig mer diffus, sammensatt eller abstrakt (Heier, 2015). Dette inngår i det som den tyske sosiologen Ulrich Beck kaller risikosamfunnet (Beck, 1992). Selv om denne firende er utfordrende på disse måtene, forventes det at konsekvensene fra handlingene til fienden skal gjøres forståelige og kontrollbare. Samfunnet i dag har på den ene siden virkemidler som det beste innen ny teknologi og kunnskap, som gjør det mulig å møte det uforutsette. På den andre siden har disse virkemidlene også gjort samfunnet mer sårbart for uventede angrep, fra for eksempel internasjonale terrorister (Heier, 2015). Risikosamfunnet produserer og fordeler risikoer, og individer kan klare å sette i gang et angrep eller en krig mot en stat alene. Dette ser vi i hendelsen som fant sted 22. juli 2011, der Anders Behring Breivik iverksatte terrorangrep her i Norge (Østerud, 2015).

Østerud (2015) viser til at terrorisme, spesielt den som blir utført av enkeltindivider, er et kjennetegn ved det senmoderne samfunnet vi lever i, og utgjør en risiko som aldri vil kunne elimineres. Han sier videre at vi må lære oss å leve med denne terrortrusselen, og ruste kommende generasjoner til å håndtere uforutsette hendelser på en bedre måte enn vi selv har maktet. Dette beskriver han som en av de store utfordringene i det senmoderne samfunnet, og at disse utfordringene snarer er av pedagogiske natur enn av organisatorisk natur (Østerud, 2015). Nielsen (2015, s. 61) viser også til at Østerud påpeker at «Ettersom det aldri vil være mulig effektivt å forebygge risiko for terrorhandlinger gjennom beredskapstiltak, må hver og en av oss ruste seg til å kunne takle uforutsette handlinger av dette slag».

I følge Torgersen og Sæverot (2015) blir skole- og utdanningssektoren utfordret av uforutsette hendelser, som for eksempel trusselbilder og ekstremismens frammarsj. Både grupper og enkeltindivider kan utføre overraskende og utenkelige hendelser, noe de påpeker at stiller nye krav til sektorens kunnskapssyn, tilretteleggelse og utdanningens innhold. Videre sier de at dette er noe som berører alle, hvert enkelt og samfunnet. Videre stiller de spørsmål som blant annet: «Hva med skolen og trusselbildene i samfunnet? Må vi venne oss til å leve i faresonen, men en viss grad av frykt for at uforutsette hendelser skal skjer?» (Torgersen & Sæverot, 2015, s. 21).

Torgersen og Sæverot (2012) tar for seg begrepet *Virtuell terrorisme*, som vil si at ulike medieringskanaler på internett brukes av gjerningspersonen(er) til å uttrykke ekstreme ideologiske manifestasjoner og ideer. Internett-generasjonen (i-gen) som lever i dag (unge vokse, barn og ungdom), som er vokst opp med og bruker alle former for sosiale medier, blir eksponert for alt mulig budskap og formidling av meninger hver dag. Over tid kan dette gjøre til at ekstreme holdninger og ideologibudskap, kan oppleves alminnelig, selv om det oppfordrer til vold og terrorisme, og skaper da nødvendigvis ikke avstand og frykt, og heller ikke kritiske holdninger til innholdet hos mottakeren (Torgersen & Sæverot, 2012).

2.4.1 Risikoanalyse

Som en delrapport til nasjonalt risikobilde 2015, gjennomførte Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) en risikoanalyse av skoleskyting i Nordland. Selv om dette var en scenarioanalyse ved en bestemt skole i Nordland, gjelder sannsynlighetsvurderingen for skoleskyting i hele Norge. Dette fordi de påpeker at det ikke er mulig å peke ut på forhånd hvilken skole, eller beliggenhet som er mer utsatt. For å kunne si noe om sannsynligheten for skoleskyting i Norge, har de undersøkt de ulike forholdene som kjennetegner skoleskyting som har funnet sted andre steder, og sett på om det finnes trekk ved det norske samfunnet som det kan minne om og trekkes paralleller til. Kjennetegnene som er trukket fram er velstående samfunn, tillitsnivå, drapsrater, våpenbruk, selvmord, nødetatens håndteringsansvar, sivilt-militært samarbeid og nasjonal kriseledelse (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015). Videre viser det seg at hendelser som omhandler skoleskyting, oftest er basert på hevn. Ofte for å ta igjen for mobbing (Daniels et al., 2010; Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015).

Rapporten (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015) viser til at forutsetningene for at en skoleskyting kan inntreffe også er til stede i Norge, men at det finnes forebyggende barrierer mot dette. Blant disse finner vi systematisk jobbing med inkludering og godt læringsmiljø i skolene. I tillegg har Norge streng våpenlov og lavt voldsnivå blant ungdom. Dette kan sees i sammenheng med barrierene i bow-tie

modellen (Kvernbekk et al., 2015). Videre viser de til en manglende barriere, som er tilsynelatende lav kunnskap i skolen om bakgrunnen for skoleskyting og faresignaler som kan oppdages i forkant. Vurderingen av sannsynligheten for at det skal skje en skoleskyting i Norge blir vurdert som lav, men ikke utenkelig, og kan endre seg raskt. Dette i likhet med vurdering av terrortrusler generelt (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015).

2.5 Hvordan mennesker reagerer i kriser

Når man tenker på mennesker som havner i en krisesituasjon, er det fort for å tenke at de rammes av redsel, frykt og kanskje til og med dødsangst, og dermed får panikk og klarer ikke å tenke rasjonelt. Men selv om man rammes av frykt, vil det ikke nødvendigvis medføre irrasjonell tenking eller en tankeløs flukt. Forskning viser faktisk at mennesker i krisesituasjoner og katastrofer sjeldent mister kontrollen (Engen et al., 2016). Flukt kan også være meget rasjonell strategi i en krisesituasjon, og kan derfor ikke nødvendigvis plasseres inne i kategorien som omfatter panikk og irrasjonell tenking. Selvfølgelig kan mennesker oppleve at de blir hjelpeløse i krisesituasjoner, men dette er da ofte en følge av blant annet sjokk. Det viser imidlertid at de fleste mennesker i krisesituasjoner ikke sitter hjelpeløse og venter, men at de aktivt går inn for å redde seg selv, søke og redde andre, og sette i gang akutt førstehjelp, og prøve å få en oversikt over hva som har skjedd. Hvordan man reagerer i kriser vil også påvirkes av hvilken gruppe man er i. Er man blant de rammede mennesker vil man reagere på en annen måte enn om man er blant de tilfeldige tilstedeværende eller profesjonelle. I tillegg har vi gruppene de organiserte frivillig, de pårørende og tilskuere og andre. Hvilke forutsetninger man har for å håndtere en krise avhenger av hvilken gruppe man er i. Det vil være mange forskjeller mellom gruppene, deriblant hvilke treningsgrunnlag de har, hvilke tidspunkt de ankommer krisestedet og hvilken kapasitet de har for å kunne håndtere situasjonen. Dagsformen vil også kunne være en påvirkende faktor ved håndtering av kriser, som igjen kan henge sammen med stressnivå. En annen viktig faktor man bringer med seg inn i slike situasjoner er erfaringsnivå. Dette og treningsgrunnlaget vi har kan føre til at vi opplever en krise som mindre stressende, og kan føre med seg oppleves av mestring fordi man vet hvordan man skal forholde seg til situasjonen (Engen et al., 2016). Dette viser også Dyndal (2015) til ved å påpeke at tidligere erfaringer, om det er fra øving og trening, eller reelle situasjoner, hjelper om en krise slår inn, og gjør det enklere å håndtere frykt og negative reaksjoner. I tillegg til dette kan forventninger til egen atferd i kriser ha påvirkning. Her man forventninger til hvordan man handler i en krise, vil man prøve å oppnå disse forventningene. Det kan bli problematisk om man har forventninger om å ikke handle slik at kriser oppstår, men bryter med disse forventningene og opplever at man har skyld i hendelsen. Til slutt vil også relasjoner til rammede ha noe å si for hvordan man reagerer (Engen et al., 2016).

2.5.1 Trening og øvelse

Trening på det uforutsette handler om å bli bedre til å ta kloke valg, og gjelder både for situasjoner som kommer overaskende på, eller situasjoner som kan ha utviklet seg over tid (Heier, 2015). Engen et al. (2016) påpeker at trening og øving inngår som en sentral del av beredskapsprosessen, og vil bidra til å sette søkelys på beredskapsarbeidet generelt. Øvelser er også en essensiell del av Utdanningsdirektoratet (2022) sin veileder som nevnt tidligere. Det handler også om å bli sikker på visse handlingsmønstre, uten at det går utover fleksibiliteten og tilpasningsdyktigheten i møte med det uforutsette (Dyndal, 2015)

Trening og øving betyr to ulike ting. Trening handler om enkeltferdigheter, og at hver enkelt person blir kjent med prosedyrer, utstyr og de kravene som stilles til egen posisjon, og vil være et viktig fundament og danne grunnlaget for øving. Øving handler på sin side om å teste relevansen og effekten av den enkeltes trening, samtidig som den vil sette lys på kvaliteten på samvirke. Samvirke i øvelser vil gjøre det enklere å samarbeide om en krisesituasjon skulle inntreffe. Under øvelser vil man også kunne teste ut egne ferdigheter og kompetanse, og prøve seg på nytt utstyr i trygge omgivelser. Øving vil gi mulighet for innspill til de grunnleggende analysene og mulighet til justeringer av planene, om det er behov for det (Engen et al., 2016).

Det finnes et stort spekter av øvelser som kan gjennomføres, og de vil ha stor variasjon når det kommer til blant annet ressursbruk og kompleksitet. (Engen et al., 2016) viser til trening samt tre typer øvelser med ulikt omfang (tabell 1).

Aktivitet	Omfang	Metodikk	Målsetning	Begrensninger
Trening	Fra individuell til gruppe og klasse	Interne og eksterne kurs, uformelle aktiviteter og selvstudium	Ferdighetstrening på prosedyrer, utstyr, funksjon og ansvarsområder	Kan ikke erstatte øvelser
Tabletop-øvelse	Forenklet øvelse som krever mindre forberedelser	Uformell setting for gruppebasert problemløsning rundt et simulert forenklet tema Lite stressende setting	Kartlegge mulige utfordringer med koordinering og relevans for ansvarsfordeling. Test av deler av planer og prosedyrer	Vanskelig å få til en realisme
Funksjone ll øvelse	Mer kompleks øvelse som krever mer forberedelse	Sanntids øvelse med økt realisme i spill og aktiviteter Stress brukes aktivt	Test av deler av planen, av en eller flere funksjoner eller aktiviteter	Ressurskrevende planlegging Tester ikke samvirke fullt ut
Fullskala-øvelse	Mest komplekse øvelse- kulminering av trenings- og øvingsprogram met	Realistiske scenarier og høy stressfaktor	Test av hele eller store deler av planen og av samvirke med de andre relevante aktørene	Ressurskrevende planlegging og gjennomføring

Tabell 1: Trening og ulike typer øvelser (Engen et al., 2016, s. 364).

I det samfunnet vi lever i, med økende kompleksitet, peker Østerud (2015) på at for å kunne være i stand til å foreta fornuftige valg må vi være i besittelse av store kunnskaper. I tillegg stiller valg situasjonen man til stadighet kommer opp i, store krav til vår egen dømmekraft. Vår forkunnskap vil som nevnt også kunne påvirke hvordan vi handler i krisesituasjoner. Om vi har relevant trening i forkant av en slik hendelse, vil man kunne oppleve en krisesituasjon mindre stressende, enn om man ikke har noen erfaring fra før av. Et eksempel på en situasjon der vårt erfaringsgrunnlag kan være

utslagsgivende er førstehjelp. Har man grunnleggende trening, vil man ha kunnskap til å kunne utføre førstehjelp og man kan oppleve mestring, i forhold til om man ikke har noen erfaring fra før (Engen et al., 2016). Viktigheten av trening og øving kommer også fram i Daniels et al. (2010), der det påpekes at dette hjelper med å nettopp vise hva man skal gjøre eller ikke gjøre i uforutsette hendelser, samtidig som det gir en oversikt over hvilke roller hver enkelt har i en slik situasjon. I tillegg poengterer Ripley (2008) at til mer forberedt man er jo mer kontroll vil man oppleve å ha. Blant annet vil kjennskapen til hvordan man selv opptrer i kriser, være en fordel å ha om man skulle havne i en kritesituasjon. I tillegg vil kunnskap rundt ting/situasjoner man er redd for, bidra til at man blir mindre redd. Trening og øvelse vil dermed være med å skape en form for forutsigbarhet som gir mer trygghet og kontroll. Kvernbekk (2015) skriver at all praktisk pedagogikk i utgangspunktet baserer seg på at planlegging av resultater er mulig, gjerne langt fram i tiden. Samtidig vil pedagogiske praksiser være påvirket av mange faktorer som er vanskelig å forutse resultatene av. Videre påpeker hun at det ikke er mulig å planlegge seg vekk fra tilfeldigheten, og at vi kan være forberedt på at tilfeldigheter og uforutsette ting kommer til å skje, men vil aldri kunne vite nøyaktig hva som vil skje, men å skape forutsigbarhet vil kunne minimere rommet for tilfeldigheter.

2.6 Nasjonale prosedyre for nødetatenes samvirke ved PLIVO

Som et oppfølgingstiltak etter hendelsene 22. juli 2011 ble det utarbeidet en felles prosedyre som nødetatenes samvirke ved PLIVO. Prosedyren skal brukes som et verktøy for å kunne bedre samhandlingen mellom etatene for å redde liv og begrense skade i ekstreme situasjoner. Det kommer fram til politiet har en særskilt handleplikt i situasjoner der personers liv og helse er i fare ved PLIVO. Denne handleplikten innebærer at politipersoner med operativ godkjenning skal umiddelbart iverksette nødvendige tiltak for å redde personer som utsettes for PLIVO, uavhengig av om det innebærer en betydelig risiko (Løfqvist et al., 2015). Det påpekes også at «den umiddelbare innsatsen må være forsvarlig, det vil si at den må baseres på en plan og taktikk som ut fra det tilgjengelige informasjonsbildet, utstyr og ferdigheter har en rimelig forutsetning for å lykkes.» (Løfqvist et al., 2015, s. 16).

Ved en PLVIO hendelse kan det også forekomme situasjoner der politiet ikke har ankommet enda, og det vil være aktuelt for innsatspersonell fra brann og helse å vurdere tiltak for å nøytralisere gjerningspersonen(e) for å hindre ytterligere skader og vold. Et eksempel vil kunne være i situasjoner der det blir benyttet kniv eller andre stikkvåpen. Så lenge innsatspersonell fra brann og helse mener det er forsvarlig ved bruk av tilegnelig utstyr og mannskapsressurser, kan de iverksette tiltak for å nøytralisere gjerningspersonen(e) (Løfqvist et al., 2015). Dette så vi et eksempel på da det i Årdal i 2013 var en hendelse på Valdresekspressen, der en gjerningsmann kapret bussen og drepte tre personer med kniv. Her endte brann og helse opp med å ta kontroll på gjerningspersonen før politiet ankom (Rosa et al., 2013).

2.6.1 Responstid

På politiet sine sider er det publisert en statistikk med resultater for politiets responstid. Responstiden blir definert som tiden det tar fra politiet mottar en melding om en hendelse til første enhet er på hendelsesstedet (Politiet, 2022). Krav til responstid gjelder kun for hasteoppdrag, som er ekstraordinære hendelser og hendelser der liv er direkte truet, eller der umiddelbar respons fra politiet er påkrevd av andre grunner. Politiet har delt inn geografiske områder inn i tre hovedkategorier etter tettsteddefinisjonene og tettstedskategoriene til SSB. Resultatene for 2022 viser at responstiden fra tettsteder

med mindre enn 2000 innbyggere var på 29 minutter, for tettsteder med mellom 2000 og 19 999 innbyggere var den på 19 minutter og for tettsteder med mer enn 20 000 innbyggere var den på 11 minutter. Kravene til responstid er på henholdsvis 30, 19 og 11 minutter, og kravet er at 80 prosent hasteoppdragene skal holde gitt antall minutter eller kortere (Politiet, 2022). Selv om responstiden er kort, vil det uansett være en tid der skolen må håndtere situasjonen på egenhånd før politiet kommer. Tiden før nødetane er på plass beskriver Kruke (2012) som «den gyldne timen». Dette er en tid der det er stor usikkerhet rundt hendelsen og hva som har skjedd. Han deler aktørene i «den gyldne timen» inn i fire som vist i tabell 2. I denne perioden er det mye ansvar på de rammede og tilfeldig tilstedeværende. Her må de forsøke å få en oversikt samtidig som de skal drive med livreddende aktiviteter (Kruke, 2012). I skolesammenheng henger det dermed et enormt ansvar på de ansatte om det skulle oppstå en alvorlig tilsiktet hendelse, som for eksempel skoleskyting, da man har ansvar for elever og skal passe på at alle blir tatt hånd om og kommer i sikkerhet.

Aktørene	Fase	Ansvar
De rammede	«Den gyldne timen»	Berge livet til seg selv og andre
De tilfeldig tilstedeværende	«Den gyldne timen» (+)	Ad-hoc innsats for å hjelpe folk i nød
De profesjonelle	Akutt fase (30 min +)	Tar over ledelsen og håndteringen (når kapasiteter er tilgjengelig)
De frivillige	Akutt fase (1 time +)	Egendefinert og avtalt

Tabell 2: Aktører i et kriseområde i forhold til krisefase og ansvar (Kruke, 2012, s. 11).

2.7 Problemstilling

Med denne teorien som bakteppe, vil jeg nok en gang vise til problemstillingen og forskningsspørsmålene før jeg går videre og presenterer metoden, som vil ha en kvantitativ tilnærming.

Problemstillingen for denne masteroppgaven:

Hvor god kjennskap har skoleansatte til beredskapsarbeidet på skolen, og hvor trygge kjenner de at de er på å håndtere uforutsette hendelser?

Opgavens forskningsspørsmål:

1. Hvor god kjennskap har de ansatte til beredskapsplanene?
2. Hvor sannsynlig mener de ansatte det er at gitte beredskapssituasjoner vil oppstå?
3. Hvor stor medvirkning har de ansatte på beredskapsarbeidet som gjøres på skolen?
4. Hvor trygge er de ansatte på å håndtere en PLIVO-hendelse?

3 Metode

I dette kapitlet tar jeg for meg studiens metode. Her starter jeg med valg av metode, der jeg går inn på kvantitativ metode ved bruk av elektronisk spørreskjema. Så tar jeg for med valg av analyser. Til slutt går jeg inn på validitet, reliabilitet og operasjonalisering av variabler.

3.1 Valg av metode

Vi kan skille mellom kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative metoder baserer seg på at man ved hjelp av tall kan formidle informasjon om virkeligheten. De gjør det mulig å gå bredt ut og prøve å få oversikt over (Postholm & Jacobsen, 2018). Kvalitative metoder på sin side henter informasjon om virkeligheten gjennom språk og ord. Både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder har sine sterke og svake sider. Derfor er det viktig i starten av forskningsprosessen å vurdere nøye hvilken metode man skal velge for sitt prosjekt (Postholm & Jacobsen, 2018). For å besvare studiens problemstilling er det benyttet et kvantitativt forskningsdesign, ved bruk av en elektronisk spørreundersøkelse. Dette på grunn av at målet med denne studien er å nå ut til et bredt antall respondenter, og prøve å få en oversikt over hvilken kjennskap ansatte på skoler har med beredskapsplanene på skolen. En elektronisk spørreundersøkelse gjør det også enkelt å få spørreskjema ut til respondentene, og vil ikke føre med seg kostnader for å få gjennomført spørreundersøkelsen.

Spørreundersøkelsen som ble brukt i denne studien, er en tverrsnittsundersøkelse. Det som kjennetegner en tverrsnittsundersøkelse, er at den er basert på et stort representativt utvalg utført i et begrenset tidsrom, der respondentene kun spørres en gang. Denne type design er kun egnet til å gi et øyeblikksbilde, og kan dermed ikke benyttes til å trekke slutninger om prosesser som utfolder seg utover i tid. (Ringdal, 2018).

Studiens vitenskapsteoretiske tilnærming er positivistisk. Positivismen tar utgangspunkt i at det er mulig å gi et sant og objektivt bilde av den verden vi lever i, noe som gjenspeiles i kvantitativ metode, der det brukes statistikk og tall som skal kunne gi et tilnærmet generalisert resultat av det som undersøkes (Postholm & Jacobsen, 2018). Til tross for at det vil være en positivistisk tilnærming i oppgaven, erkjenner jeg det sosialkonstruktivistiske perspektiv, og tar dette med meg. Dette ved at det er mennesker som deltar i undersøkelsen jeg skal gjennomføre, og mennesker stadig i forandring. Derfor vil svaret jeg får ikke være et absolutt svar som vil gjelde for alltid. Det vil kunne skje at svarene jeg får på det jeg undersøker, endres ved at for eksempel tiden går eller at man hadde gjennomført undersøkelsen på en helt annen plass (Postholm & Jacobsen, 2018).

3.1.1 Datainnsamling

For å samle inn datamateriale i denne studien, ble det benyttet et elektronisk spørreskjema utformet på nettsiden Nettkjema.no. Det var et selvutfyllingsskjema, der det var helt opp til respondentene når og hvor de ville gjennomføre undersøkelsen. Dette siden det er like enkelt å gjennomføre spørreundersøkelsen på mobile eller PC, så lenge man har internett. Spørreundersøkelse var åpen i et begrenset tidsrom våren 2023, fra

slutten av januar til ut mars. Rekrutteringen foregikk fra starten av desember til og med mars. Her sendte jeg mail til rektorene, med invitasjon til spørreundersøkelse, se vedlegg 1. Dette informasjonsskrivet ble laget med utgangspunkt i malen til Postholm og Jacobsen (2018). Siden jeg kun var i direkte kontakt med rektorene, kunne jeg ikke kontrollere hvordan formidlinger ble gjort videre, men det ble poengtert at det er helt frivillig å delta på denne undersøkelse og at den var anonym.

3.1.1.1 Utforming av spørreskjema

Spørreskjema som er benyttet var som nevnt utarbeidet på nettstedet Nettskjema, som er utviklet av universitetet i Oslo. Det ble videre utformet etter siden om å sikre anonymitet i Nettskjema (Universitetet i Oslo, 2018). Dette medfører at det svarene ikke kan spores tilbake til personen. Det ble videre sendt inn søknad til Norsk senter for forskningsdata (NSD), med påfølgende godkjenning ved automatisk vurdering av prosjektet, som skjer med prosjekter med personopplysninger med lav personvernulempe og risiko (vedlegg 2). Selv om dette var en anonym spørreundersøkelse uten spørsmål om personopplysninger, ble det valgt å sende inn søknad til NSD, for å være på den sikre siden. Spørreskjema er også utviklet i tråd med Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsfag og humaniora (NESH) sine retningslinjer, blant annet med tanke på bevaring av respondentenes anonymitet og frivillig deltakelse.

Under utformingen av spørreskjema ble det tatt utgangspunkt i at rekkefølgen på spørsmålene er viktig. Spørreskjema starter med enkle og ufarlige spørsmål, for at respondenten skal få en enkel og grei start. Det er også i hovedsak delt inn i temaer, slik at det skal være oversiktlig. Et selvutfyllingsskjema må også inneholde alt av instruksjonen og informasjon som trengs for å kunne gjennomføre spørreundersøkelsen, siden det ikke vil være mulig med å stille spørsmål undervegs (Ringdal, 2018). Derfor var det øverst i spørreskjema definisjonen på Pågående livstruende vold (PLIVO), for å unngå misforståelser om noen skulle være usikre på begrepet. Språket er konkret, enkelt og entydig, og spørsmålene spør om en ting om gangen. Det er også unngått å bruke ledende spørsmål, for at det ikke skal kunne påvirke svarene til respondenten (Kleven & Hjordemaal, 2018).

Spørreskjema bestod av 25 hovedspørsmål, der to hadde oppfølgingsspørsmål dersom det ble svart Ja (spørsmål 14.1 og 18.1. se vedlegg 3). Dette for at spørsmålene skulle være relevante for respondenten, slik at det ikke skulle være flere spørsmål de måtte hoppe over, og eventuelt slik bruke lenger tid på spørreskjema. Det var tre spørsmål som bestod av flere underspørsmål der de skulle si hvor enig/uenig de er med følgende utsagn. Det var også faste svaralternativ på alle unntatt 3 av spørsmålene som hadde åpne svaralternativer. Dette var oppfølgingsspørsmålene og det siste spørsmålet, der de kunne fylle inn om det var noe de ønsket å tilføye. Her ble det påpekt at alle skulle svare på bokmål og unngå personidentifiserende opplysninger for å sikre anonymitet. På de tre spørsmålene med underspørsmål, ble det formulert svaralternativ i form av en Likert-skala (Postholm & Jacobsen, 2018). Det vil si at svaralternativene er samme på flere spørsmål, i dette tilfellet «svært usannsynlig» til «svært sannsynlig» pluss «vet ikke», og «svært uenig» til «svært enig» pluss «vet ikke».

For å sikre at det kunne skilles mellom skolene, ble de delt inn i skole A, skole B osv. Hver rektor fikk tildelt en skole som alle ansatte på den skolen skulle trykke på i spørsmål 1. Dette for at det man skulle kunne skille mellom skolene i analysen, men også for at skolene skulle kunne få tilgang til sine egne resultater.

Spørreskjemaet ble kvalitetssikret av forskningsgruppen Beredskap i skole og utdanning (BISU), ved at de gikk gjennom skjemaet og kom med innspill på hvordan spørreskjema kunne bedres. Spørreskjemaet ble også utprøvd av 4 bekjente av meg, inkludert en lærer, for å sikre at spørsmålene var tydelige og relevante for utvalget jeg er interessert i å se nærmere på. I tillegg fikk Rektorene ved de første skolene som gjennomførte undersøkelsen tilsendt spørreskjema i forkant, slik at de kunne komme med eventuelle tilbakemeldinger og kommentarer. Det gjorde til at en rektor kom med forslag til formulering av et par spørsmål, som han mente kunne bli tolket litt forskjellig. For eksempel ulikt fra lærere til personell som ikke jobber pedagogisk, som vaktmestere eller renholdere. Spørsmål 23 er utformet etter inspirasjon fra Herberg (2022) sin doktorgradsavhandling.

3.1.2 Populasjon, utvalg og svarprosent

Populasjonen vil si den gruppen av personer som tas utvalg fra (Kleven & Hjordemaal, 2018). I denne studien er populasjonen ansatte på ungdomskoler og videregående, med en skole der mellomtrinn og ungdomsskole er i samme bygg og dermed er alle ansatte der spurt om å delta. Dette inkluderer alle fra ledelse og administrasjon til lærere og øvrige fagpersonell. Grunnen til at jeg valgte å ha med alle ansatte på skolen og ikke kun fokusere på en gruppe, som for eksempel lærere, var at disse spiller også en rolle i beredskapsarbeidet på skolen. For eksempel er vaktmester en god resurs å ha i beredskapsgruppa på skolen, som nevnt i teoridelen. Grunnen til at valget falt på ungdomskoler og videregående i denne studien, er at gjerningspersonene som har utført skoleskyting har vært i alderen 12-20 år, der de fleste var 16-17 år. Denne aldersgruppe vil dermed være innenfor disse trinnene (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015). Ønsket var også å få respondenter på skoler både i by og i bygd.

Det ble trukket ut et bekvemmelighetsutvalg fra populasjonen i spørreundersøkelsen. Dette vil si at utvalget blir trukket ut fra de som er lettest å få tak i (Jacobsen, 2005). I dette tilfelle ut fra beliggenhet og kontakter. Bekvemmelighetsutvalget består av ansatte på 30 ulike skoler, fordelt mellom by og bygd. Skolene ble som nevnt først kontaktet gjennom e-post til rektor. Det viste seg å være utfordrende å komme i kontakt med de fleste skolene, da de fleste ikke svarte på e-posten. Det var tre skoler som svarte ja til å delta, der den ene ble med så lenge de fikk sine egne resultater som de kunne bruke i sitt arbeid med beredskap. Noe alle skulle få tilgang til om det var ønskelig. Det var også tre skoler som svarte nei, med begrunnelse om at de fikk såpass mange forespørsler om å delta i spørreundersøkelser at de måtte bortprioritere de fleste av dem. De resterende 24 skolene ble de kontaktet på nytt via telefon. Av disse var det 5 som ikke svarte, og 17 som svarte nei, med samme grunn som de som svarte nei på e-post. Her påpekte en av rektorene at i løpet av uker med mye pågang kan de få opp mot 20 forespørsler. De to siste svarte ja til å delta, men den ene skolen endte opp med at ingen svarte på undersøkelsen, og er dermed ikke med i utvalget likevel. Som et siste forsøk på å komme i kontakt med skoler som kunne være interesserte i å delta, ble det lagt ut et innlegg på to skolerelaterte grupper på det sosiale mediet Facebook. I innlegget som ble lagt ut spurte jeg om å komme i kontakt med ledelse ved skoler som kunne tenke seg å delta på undersøkelsen. Her var det ingen respons, og dermed ingen flere respondenter.

Selv om rektorene på skolene har sagt ja til å delta, er det fremdeles opp til hver enkelt om de ønsker å svare på spørreskjema. Dette var merkbart på svarprosenten på noen av skolene, ikke minst den skolen der det ikke kom inn noen svar.

Det endte med at var 81 respondenter som svarte på spørreskjema. Det var stor variasjon på svarprosenten fra de ulike skolene. På skole A var svarprosenten på hele 72,2%. Skole B hadde en svarprosent på 66,6%, skole C på 40,8% og skole F 32,4%. Siden antallet respondenter er såpass lavt og svarprosenten på hver skole så varierende, vil jeg ikke ut fra dette kunne sammenligne svarene mellom skolene og mellom by og bygd. Som var en del av planen i utgangspunktet. På bakgrunn av dette vil det dermed være naturlig å se på alle svarene som en «case» og ikke fire ulike.

3.2 Analyse av data

Studiens data er kodet i Nettskjema og videre behandlet i programmet IBM SPSS Statistics. Her blir analysene som er blitt benyttet i studien presentert, mens resultatene blir presentert i kapittel 4.

3.2.1 Frekvenstabell

Begrepet frekvens betyr «antall forekomster av en verdi for den variabelen vi betrakter» (Foosnæs et al., 2003, s. 11). Ved å bruke en frekvenstabell bearbeider man datamaterialet i deskriptiv statistikk slik at materialet kommer ut i tabeller og det blir oversiktlig.

3.2.2 T-test

En t-test blir benyttet når man ønsker å sammenligne gjennomsnittet på kontinuerlige variabler mellom to grupper eller to sett av data. Det er to hovedtyper av t-test: paret t-test og uavhengig t-test. Paret t-test blir brukt når intensjonen er å finne endringer i resultater for samme respondenter på to ulike tidspunkt. Uavhengig t-test brukes når man har to ulike grupper og er interessert i å sammenligne resultatene mellom disse (Pallant, 2020). I denne studien blir uavhengig t-test brukt på stilling og kjønn. Grunnen til at jeg kan bruke t-test på stilling er at alternativene ledelse, administrasjon og øvrige fagpersonell ble slått sammen til en gruppe: øvrige ansatte. Dette fordi det var relativt få respondenter som svarte på undersøkelsen, i tillegg til skjevfordeling mellom de ulike stillingene (se tabell 2), som gjorde til at det ikke ville gi et grunnlag for sammenligning av alle fire gruppene. Svaralternativene på spørsmålet om kjønn bestod av mann, kvinne og annet. På grunn av at det kun ble svart mann og kvinne, som da blir to grupper, kunne jeg kjøre en t-test på dette også. Planen var også i utgangspunktet å se på forskjeller på gjennomsnittet mellom grunnskole (ungdomsskole) og videregående, og forskjeller på by og bygd, men på grunn av lav svarprosent og skjevfordeling, vil ikke dette gi noen resultat av betydning. Derfor blir det ikke gjort t-test på disse.

3.2.3 Pearsons r

Korrelasjon er den statistiske sammenhengen mellom to variabler. Korrelasjonsmål gir et tallmessig uttrykk for styrken i sammenhengen og i noen tilfeller retningen, og brukes til å undersøke og beskrive sammenhenger mellom variabler. I denne studien vil Pearsons r bli brukt, som også er den mest brukte korrelasjonskoeffisienten. Den vil bli brukt til å undersøke sammenhengen mellom samlevariablene, som jeg kommer mer inn på under operasjonalisering av variabler. Pearsons r kan variere mellom -1 og +1. Om det ikke er korrelasjon mellom variablene, er $r = 0$. Pearsons r er i utgangspunktet kun definert for kontinuerlige variabler, men kan også brukes ved korrelasjonen mellom dikotome og kontinuerlige variabler (Ringdal, 2018). Fortegnet på r viser retningen på korrelasjonen. Om det er en positiv korrelasjon, vil det si at høye verdier på en variabel går systematisk sammen med høye verdi på den andre. Er det negativ korrelasjon, vil høye verdier på en

variabel gå systematisk sammen med lave verdier på den andre (Postholm & Jacobsen, 2018; Ringdal, 2018). En svak korrelasjon tilsvarer en r fra 0,10 til 0,29, en medium korrelasjon varierer mellom 0,30 til 0,49, mens en sterk korrelasjon vil være fra 0,50 til 1,0 (Pallant, 2020).

3.3 Validitet og reliabilitet

3.3.1 Validitet

Validitet går ut på om studien måler det man faktisk vil måle (Ringdal, 2018). Validitet kan deles inn i tre aspekter: begrepsvaliditet, indre validitet og ytre validitet (Kleven & Hjordemaal, 2018)

3.3.1.1 Begrepsvaliditet

Begrepsvaliditet blir definert som «grad av samsvar mellom begrepet slik det er definert teoretisk, og begrepet slik vi lykkes med å operasjonalisere det». Det handler altså om samsvaret mellom det teoretiske begrepet og gjennomført måling, og om vi faktisk måler det teoretisk begrepet vi ønsker å måle (Kleven & Hjordemaal, 2018).

Begrepsvaliditeten kan trues av to faktorer: tilfeldige målefeil og systematiske målingsfeil. Tilfeldige målefeil går ut på at feilene oppfører seg tilfeldig, men ikke nødvendigvis at feilen skyldes av tilfeldigheter (Kleven & Hjordemaal, 2018). I denne studien vil slike tilfeldige målefeil for eksempel være hvor god tid respondenten hadde til å gjennomføre undersøkelsen, hvordan dagsformen var, eller hvor interessert respondenter var i teamet på undersøkelsen. Dette er ikke mulig å kontrollere, men slike feil ser ut til å jevne seg ut i det lange løp. Systematiske målefeil jevner seg derimot ikke ut i det lange løp (Kleven & Hjordemaal, 2018). Dette kan være blant at respondenter svarer ut fra hva som er sosialt ønsket eller ikke vil svare ærlig for å være redd for å sette andre eller seg selv i dårlig lys. At respondentene i denne studien er helt anonyme, er dermed en måte å motvirke systematiske målefeil, da det ikke er mulig å kunne vite hvem som har svart hva.

3.3.1.2 Indre validitet

Indre validitet handler om tolkninger av relasjoner mellom variablene. En god indre validitet vil si «at man kan stole på den tolkningen som framsettes om relasjoner mellom variabler» (Kleven & Hjordemaal, 2018). Indre validitet blir aktuelt i det man begynner å tolke inn årsaksforhold mellom variabler. I denne studien sees det på statistiske sammenhenger, og ikke årsakssammenhenger mellom variablene. Derfor vil det ikke være relevant i denne studien å vurdere dens indre validitet.

3.3.1.3 Ytre validitet

Ytre validitet handler om hvorvidt resultatet fra utvalget er representativt for populasjonen man ønsker å si noe om (Kleven & Hjordemaal, 2018). Utvalget i denne studien er et bekvemmelighetsutvalg, og er dermed et ikke-sannsynlighetsutvalg. Det vil si at data fra utvalget ikke kan generaliseres fra utvalg til populasjon (Jacobsen, 2005). I tillegg har antall respondenter betydning for studiens ytre validitet, siden lav svarprosent gjør det problematisk å generalisere. Her må man også vurdere kritisk i hvilken grad utvalget representeres populasjon, med utgangspunkt i hvem det er som gjennomfører spørreundersøkelsen (Kleven & Hjordemaal, 2018). Dette viser til at studiens resultater ikke er generaliserbare, men at den likevel kan vise til noen tendenser som kan være gjeldende for populasjonen.

3.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet, eller pålitelighet, handler om at gjentatte målinger med samme måleinstrument gir likt resultat (Ringdal, 2018). En måte å måle reliabiliteten på er test-retest teknikken. Den går ut på å måle korrelasjonen mellom to målinger av samme variabel utført på to ulike tidspunkt. En annen måte å er intern konsistens-reliabilitet. Her beregnes indre konsistens ut fra målinger skjedd på et tidspunkt (tverrsnittsdata), til forskjell fra test-retest. Her måles graden av intern konsistens mellom et sett indikatorer. Den vanligste metoden å bruke for å måle dette er Cronbachs alfa (α). Dette er en statistisk størrelse som variere fra 0 til 1. Antall indikatorer og den gjennomsnittlige korrelasjonen mellom indikatorene er det som påvirker Cronbachs alfa. Normalt brukes Cronbachs alfa = 0,70 som en nedre grense for tilfredsstillende reliabilitet (Ringdal, 2018).

3.3.3 Operasjonalisering av variabler

Teoretiske begreper kan ofte være abstrakte og vanskelig, og er ikke mulig å måle direkte. Dermed må man ta disse abstrakte begrepene og gjøre de målbare ved operasjonalisering (Postholm & Jacobsen, 2018). Under vil jeg vise hvilke spørsmål som ble brukt i operasjonaliseringen av variablene i denne undersøkelsen.

Kjennskap til beredskapsplanene på skolen

Dette ble operasjonalisert ved spørsmålet 7, 8, 9 og spørsmål 16.1 - 16.3.

7. Skolen jeg jobber på har en konkrete beredskapsplaner for ulike beredskapssituasjoner som kan oppstå.

8. Hvor god kjennskap har du til beredskapsplanene på skolen?

9. Skolen jeg jobber på har en beredskapsgruppe.

16.1. Skolen har en tydelig beredskapsplan for uforutsette hendelser

16.2. Skolen har en tydelig beredskapsplan som omhandler PLIVO-hendelser

16.3. Skolen har en gjennomgang av beredskapsplaner for alle ansatte.

Disse spørsmålene måler litt ulike aspekter innenfor kjennskap til beredskapsplanen på skolen. I tillegg har spørsmål 7, 8 og 9 ulike svaralternativer i forhold til de tre andre. Derfor blir spørsmål 16.1 – 16.3 slått sammen til en samlevariabel, siden disse gir en verdi som er rett i underkant av anbefalt verdi (0,7) på Cronbachs alfa = 0,682. Det ble også testet ut med å ha med de resterende spørsmålene hver for seg og samlet, for å se om det ga høyere verdi, noe det ikke gjorde. Da ble Cronbachs alfa betydelig lavere, noe som underbygget valget av å kun samle 16.1 -16.3 til samlevariabelen kjennskap, og vil stå for kjennskap til beredskapsplaner.

Sannsynlighet for at en beredskapssituasjon kan oppstå

Begrepet sannsynlighet blir målt ved spørsmål 12.1 til 12.7:

12. Hvor sannsynlig mener du det er at følgende beredskapssituasjoner kan oppstå på din skole?

12.1 Brann

12.2 Naturkatastrofe

12.3 Tomme trusler

12.4 Reelle trusler

12.5 Volds-hendelse

12.6 Gisselsituasjoner

12.7 PLIVO-hendelse

Her er Cronbachs Alfa på 0,778, som er over 0,7 og viser dermed en klar sammenheng mellom de ulike variablene innenfor denne kategorien. Dermed settes disse variablene sammen til en samlevariabel med navnet sannsynlighet.

Medvirkning i beredskapsarbeidet:

For å kunne måle variabelen medvirkning i denne undersøkelsen, ble det brukt spørsmål 17.1 til 17.6. Disse lyder følgende:

17. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende utsagn?

17.1. Jeg medvirker i læreplanarbeidet på skolen.

17.2. Jeg ønsker å medvirke mer i læreplanarbeidet på skolen.

17.3. Jeg medvirker i arbeidet med beredskapsplaner på skolen.

17.4. Jeg ønsker å medvirke mer i beredskapsarbeidet på skolen.

17.5. Jeg er delaktig i beredskapsøvelser som skjer på skolen.

17.6. Jeg ønsker å være mer delaktig i beredskapsøvelser som skjer på skolen.

Disse spørsmålene deles inn i to kategorier, medvirkning i læreplanarbeidet og beredskapsarbeidet. Dette ble gjort for å kunne ha et referansepunkt for medvirkning innenfor beredskapsarbeidet på skolen. Spørsmål 17.1 og 17.2 spør om medvirkningen i læreplanarbeidet først for å se hvordan de ansatte ser på medvirkningen også innenfor et annet felt i skolearbeidet enn beredskap.

De resterende 4 spørsmålene i denne kategorien tar for seg medvirkning i beredskapssammenheng, og det ble tatt en reliabilitetsanalyse av disse. Denne viser en moderat sammenheng med en Cronbachs alfa = 0,58. Har også her gått inn og sett om det er noen av spørsmålene som bør trekkes ut for å få høyere verdi, men det gjorde ingen utslag i positiv retning. Selv om Cronbachs alfa er moderat, velger jeg å gjøre disse til en samlevariabel som blir brukt i t-test og korrelasjonsanalysen. Denne med navn kjennskap. Grunnen til at ikke alle spørsmålene blir med i denne reliabilitetsanalysen er at spørsmålene måler medvirkning på ulike fronter. Dette gjør at Cronbachs alfa blir en del lavere ved å ha spørsmål 17.1 og 17.2. I tillegg er det disse fire som eksplisitt tar for seg medvirkning i beredskapsarbeidet på skolen.

Trygghet, når det kommer til beredskapen på skolen

Trygghet blir målt ved spørsmålene 19,20,21,22.

19. Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en uforutsett hendelse skulle oppstå?

20. Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene hvis en PLIVO-hendelse skulle oppstå?

21. Hvor trygg er du på kunnskapen om din egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon?

22. Hvor trygg føler du deg på arbeidsplassen?

Her er Cronbachs alfa på 0,777. Også her er det en klar sammenheng mellom variablene, og de kan settes sammen til en samlevariabel med navn trygghet.

4 Resultater

I denne delen av oppgaven presenteres resultatene av analysen. De blir presentert ved hjelp av tabeller og tekst. Først presenteres frekvenstabeller med utfyllende tekst. Videre presenteres resultatene fra t-testene og korrelasjonsanalysen.

4.1 Frekvenstabeller

Her blir det meste av resultatene presentert i frekvenstabeller. Det er også noen resultater som kun blir presentert i tekstformat. Resultatene blir presentert i kategoriene bakgrunnsvariabler, kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen, sannsynlighet, medvirkning, i beredskapsarbeidet, trygghet, tidligere situasjoner og øvelser, og øvrige spørsmål.

4.1.1 Bakgrunnsvariabler

Første delen av spørreskjemaet (spørsmål 1-6) er innledende spørsmål som omhandler skole, kjønn, beliggenhet, års erfaring innenfor skoleverket og stilling respondentene har på skolen de jobber på.

Kjønn	Antall (n)	Prosent
Mann	39	48,1
Kvinne	42	51,9
Total (N)	81	100,0

Tabell 3: Kjønn

Spørsmål 1 kartlegger hvilken av skolene de jobber på. Av de fire skolene som deltok var 39 fra skole A, 11 fra skole B, 20 fra skole C og 11 fra skole F. På spørsmål 2 om kjønn (se tabell 3), kommer det fram at av alle respondentene var 48,1 % (n=39) menn og 51,9 % (n=42) kvinner, som viser at det er en relativ jevn fordeling av menn og kvinner.

Spørsmål 3 og 4 kartlegger om de jobber på grunnskole eller videregående, og om skolen de jobber på ligger i en by eller i en bygd. Av respondentene var det 27,2 % (n=22) jobbet på grunnskole og 72,8 % (n=59) som jobbet på videregående. Videre var det 13,6 % (n=11) som jobbet på en skole i by og 86,4 % (n=70) som jobbet på skole i bygd. Med denne skjevdelingen mellom både grunnskole og videregående og by og bygd, ble det ikke hensiktsmessig å gjennomføre sammenligninger med bruk av disse variablene.

Spørsmål 5 spør om hvor lang erfaring respondentene har innenfor skoleverket. Her kommer det fram at 12,3 % (n=10) av respondentene hadde 0-4 års erfaring, 30,9 % (n=25) hadde 5-14 års erfaring, 34,6 % (n=28) hadde 15-24 års erfaring og 22,2 % (n=18) hadde mer 25 års erfaring innenfor skoleverket.

Stilling	Antall (n)	Prosent
Ledelse	10	12,3
Lærer	59	72,8
Administrasjon	4	4,9
Øvrige fagpersonell	8	9,9
Totalt (N)	81	100,0

Tabell 4: Spørsmål 6, Stilling

Stilling	Antall (n)	Prosent
Lærer	59	78,2
Øvrige ansatte	22	27,2
Total (N)	81	100,0

Tabell 5: Spørsmål 6 etter samlevariabler

På spørsmålet om hvilken stilling respondenten har, viser fordelingen at hovedandelen av respondentene er lærere med 72,8 % (n=59) av respondentene. Derfra er det et sprik ned til ledelse med 12,3 % (n=10), øvrige fagpersonell med 9,9 % (n=8) og administrasjonen med 4,9 % (n=4). Denne fordelingen kan sies å være representativ for stillingsfordelingen i skolen generelt, da det er flest lærere på en skole. Men som nevnt i metodedelene, er antallet på de ulike gruppene såpass lavt, at det vil være mer gunstig for studien å ha lærer som egen gruppe og slå sammen de øvrige. Da viser resultatene at 78,2 % (n=59) er lærere og 27,2 % (n=22) er øvrige ansatte på skolen.

4.1.2 Kjennskap til beredskapsarbeidet på skolen

Neste del tar for seg de ansattes kjennskap til beredskapsarbeidet og beredskapsplaner på skolen. Dette ved å se på om de har kjennskap til blant annet beredskapsplaner og beredskapsgruppen på skolen. Her blir svarene på spørsmålene 7, 8 og 9 presentert. I tillegg blir resultatene fra spørsmål 15 og 16 presentert her.

Spørsmål 8 spør om hvilken kjennskap respondentene har til beredskapsplanen på skolen. Fordelingen av svar viser at nesten 1 av 3 (30,9 % (n=25)) har god kjennskap til beredskapsplanene på skolen. 49,4 % (n=40) har litt kjennskap, 14,8 % (n=12) har lite kjennskap og 4,9 % (n=4) har ingen kjennskap til beredskapsplanene på skolen.

Variabel	Ja	Nei	Vet ikke	N
Sp. 7: Skolen har konkrete beredskapsplaner for ulike beredskapssituasjoner som kan oppstå	86,4	0,0	13,6	81
Sp. 9: Skolen har en beredskapsgruppe	65,4	3,7	30,9	81

Tabell 6: Spørsmål 7 og 9. Svar oppgitt i prosent.

På spørsmål 7 svarte 86,4 % (n=70) at skolen de jobbet på hadde beredskapsplaner, ingen svarte nei, men 13,6 % (n=11) svarte vet ikke. På spørsmål 9 svarte 65,4 % (n=53) ja til at det er beredskapsgruppe på skolen, 3,7 % (n=3) svarte nei og 30,9 % (n=25) svarte vet ikke.

I tillegg til å kartlegge respondentenes kjennskap til beredskapsplanen på skolen med spørsmålene som er nevnt over, kartlegger spørsmål 15 kjennskapen de har til Utdanningsdirektoratet (2022) sin veileder. Her er det 59,3 % (n=48) som har ingen kjennskap, 35,8 % (n=29) har noe kjennskap, mens 4,9 % (n=4) har god kjennskap til veilederen.

Variabel	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig	Vet ikke	N
Sp 16.1: Skolen har en beredskapsplan for uforutsette hendelser	0,0	11,1	60,5	17,3	11,1	81
Sp 16.2: Skolen har en beredskapsplan for PLIVO-hendelser	1,2	13,6	46,9	13,6	24,7	81
Sp 16.3: Skolen har gjennomgang av beredskapsplanene for alle ansatte	3,7	21,0	55,6	9,9	9,9	81
Sp 16.4: Skolen bør ha flere øvelser (flere enn brannøvelser)	3,7	16,0	55,6	18,5	6,2	81
Sp 16.5: Skolen har uvarslede øvelser på uforutsette hendelser	11,1	43,2	34,6	3,7	7,4	81
Sp 16.6: Skolens personale skal være delaktige og ha premissgivende mandat i utformingen av beredskapsøvelser i skolen	6,2	17,3	45,7	9,9	21,0	81
Sp 16.7: Skolens personale skal ikke inkluderes i slikt arbeid, det er Politiet og de andre beredskapssetatene som skal utforme beredskapsøvelser og tilsvarende tema som skal inn i skolen	6,2	38,3	30,9	11,1	13,6	81

Tabell 7: Spørsmål 16, beredskapsplaner og øvelser. Resultatene oppgitt i prosent.

På spørsmål 16, som består av 7 delspørsmål, er det på spørsmål 16.1 om skolen har en beredskapsplan for uforutsette hendelser, ingen som er *svært uenig*, men det er 11,1 % (n=9) som er *uenig*. Videre er det 60,5 % (n=49) som er *enig*, 17,3 % (n=14) som er *svært enig* og 11,1 % (n=9) som svarte *vet ikke*.

På 16.2, som spør om beredskapsplaner for PLIVO-hendelser, er det 1,2 % (n=1) som svarte *svært uenig*, 13,6 % (n=11) svarte *uenig*, 46,9 % (n=38) svarte *enig*, 13,6 % (n=11) svarte *svært enig* og 24,7 % (n=20) svarte *vet ikke*.

Spørsmål 16.3 spør om skolen har en gjennomgang av beredskapsplaner for alle ansatte på skolen. Her svarte 9,9 % (n=8) *svært enig* og 55,6 % (n=45) *enig*, som viser at det er en overvekt av respondenter som er enig i at de jobber på skole som har gjennomgang av beredskapsplaner. Det er 9,9 % (n=8) som svarte *vet ikke*, og de resterende 24,7 % (n=20) har svart *uenig* eller *svært uenig* og er derfor ikke enig i at skolen de jobber på har felles gjennomgang av beredskapsplaner.

Spørsmål 16.4 tar for seg om respondentene mener skolen bør ha flere uvarslede øvelser på uforutsette hendelser. Av respondentene er det 18,5 % (n=15) som er *svært enig* og 55,6 % (n=45) som er *enig*, mens 16,0 % (n=13) er *uenig*, 3,7 % (n=3) er *svært uenig*, og 6,2 % (n=5) *vet ikke*.

Spørsmål 16.5 går inn på om skolene har uvarslede øvelser på uforutsette hendelser. Her

viser resultatene at til sammen 54,3 % (n = 44) av respondentene var *uenig* eller *svært uenig*. Videre viser det at til sammen 38,3 % (n = 31) svarer *enig* eller *svært enig*, og 7,4 % (n = 6) *vet ikke*.

Spørsmålene 16.6 og 16.7 kartlegger om respondentene mener at personalet skal være delaktige og har premissgivende mandat i utformingen av øvelser, eller om de ikke skal inkluderes og at det er Politiet og andre beredskapsetater som skal gjøre dette. På spørsmål 16.6 er det 9,9 % (n=8) som er *svært enig*, 45,7 % (n=37) som er *enig*, 17,3 % (n=14) som er *uenig*, 6,2 % (n=5) som er *svært uenig* og 21,0 % (n=17) som *vet ikke*. På 16.7 er 11,1 % (n=9) som er *svært enig*, 30,9 % (n=25) er *enig*, 38,3 % (n=31) er *uenig*, 6,2 % er *svært uenig* og 13,6 % (n=11) *vet ikke*.

4.1.3 Sannsynlighet

Den delen av spørreskjemaet som tar for seg sannsynlighet, består av spørsmålene 12.1-12.7 (tabell 7.), og ser på et utvalg av ulike typer beredskapssituasjoner og hvor sannsynlig de ansatte mener det er at disse kan oppstå på deres skole. I tillegg settes spørsmål 10 og 11 inn under denne delen, siden de tar for seg hvor ofte de tenker beredskap.

Type hendelse	Svært usannsynlig	Usannsynlig	Sannsynlig	Sært sannsynlig	Vet ikke	N
Brann	1,2	29,6	64,2	3,7	1,1	81
Naturkatastrofer	37,0	46,9	13,6	2,5	0,0	81
Tomme trusler	3,7	21,0	58,0	13,6	3,7	81
Reelle trusler	8,6	50,6	34,6	2,5	3,7	81
Voldshendelser	2,5	22,2	64,2	11,1	0,0	81
Gisselsituasjoner	42,0	39,5	14,8	1,2	2,5	81
PLIVO-hendelse	21,0	42,0	27,2	0,0	9,9	81

Tabell 8: Hvor sannsynlig. Resultatene oppgitt i prosent.

Ut fra svarene er det tomme trusler flest av respondentene har svart *svært sannsynlig* med 13,6 % (n=11), etterfulgt av voldshendelser med 11,1 % (n=9) svar på *svært sannsynlig*. Det som blir sett på som minst sannsynlig (*svært usannsynlig*) at kunne forekomme på skolen de jobber på, er gisselsituasjoner med 42,0 % (n=34) og naturkatastrofer med 37,0 % (n=30). PLIVO-hendelser er det ingen som har svart at er *svært sannsynlig*, men 27,2 % (n=22) som mener at det er *sannsynlig* at det kan skje. Det er derimot 42,0 % (n=34) som mener det er *usannsynlig* og 21,0 % (n=17) som mener det er *svært usannsynlig*. Brann mener hovedandelen at er sannsynlig at kan skje, med 64,2 % (n=52) på *sannsynlig* og 3,7 % (n=3) på *svært sannsynlig*.

Variabel	Aldri	Sjeldnere	Et par ganger i måneden	En til tre ganger i uken	En gang om dagen	Oftere	N
Sp 10: Hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner som kan oppstå på skolen?	3,7	61,7	32,1	1,2	1,2	0,0	81
Sp 11: Hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner som omhandler PLIVO?	13,6	66,7	17,3	1,2	1,2	0,0	81

Tabell 9: Spørsmål 10 og 11, hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner? Svar oppgitt i prosent.

Videre viser spørsmålene 10 og 11, som tar for seg hvor ofte de tenker på beredskapssituasjoner, at 3,7 % (n=3) har svart *aldri*, 61,7 % (n=50) har svart *sjeldnere*, 32,1 % (n=26) har svart *et par ganger i måneden*, 1,2 % (n=1) har svart *en til tre ganger i uke*, ingen har svart *en gang om dagen*, mens 1,2 % (n=1) har svart *oftere*.

4.1.4 Medvirkning i beredskapsarbeid

I denne delen blir resultatene fra spørsmålene knyttet til medvirkning presentert. Dette er spørsmålene 17.1-17.6.

Variabel	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig	Vet ikke	N
Sp 17.1: Jeg medvirker i læreplanarbeidet på skolen	8,6	9,9	53,1	23,5	4,9	81
Sp 17.2: Jeg ønsker å medvirke mer i læreplanarbeidet på skolen	9,9	48,1	33,3	4,9	3,7	81
Sp 17.3: Jeg medvirker i arbeidet med beredskapsplaner på skolen	14,8	54,3	22,2	7,4	1,2	81
Sp 17.4: Jeg ønsker å medvirke mer i beredskapsarbeidet på skolen	12,3	44,4	33,3	6,2	3,7	81
Sp 17.5: Jeg er delaktig i beredskapsøvelser som skjer på skolen	3,7	21,0	54,3	18,5	2,5	81
Sp 17.6: Jeg ønsker å være mer delaktig i beredskapsøvelser på skolen	6,2	42,0	44,4	1,2	6,2	81

Tabell 10: Spørsmål 17.1-17.6, medvirkning. Svarene oppgitt i prosent.

Respondentene blir på spørsmål 17 spurt om i hvilken grad de er enige/uenig med utsagn knyttet til medvirkning. Spørsmål 17.1 og 17.2 tar for seg medvirkning i læreplanarbeidet på skolen. På 17.1 svarte 8,6 % (n=7) *svært uenig*, 9,9 % (n=8) *uenig*, 53,1 % (n=43) *enig*, 23,5 % (n=19) *svært enig* og 4,9 % (n=4) svarte *vet ikke*. På spørsmål 17.2 svarte 9,9 % (n=8) av respondentene *svært uenig*, 48,1 % (n=39)

uenig, 33,3 % (n=27) *enig*, 4,9 % (n=4) *svært enig* og 3,7 % (n=3) svarte *vet ikke*. Svarene viser hovedvekt av respondenter (76,6 %) som er enig eller svært enig i at de medvirker i læreplanarbeidet, og videre at det er en liten overvekt av respondenter (58%) som ikke ønsker å medvirke mer da de svarte *uenig*/*svært uenig* på spørsmål 17.2.

Spørsmål 17.3 handler om respondentene medvirker i arbeidet med beredskapsplaner på skolen. Resultatene her viser at 14,8 % (n=12) er *svært uenig*, 54,3 % (n=44) er *uenig*, 22,2 % (n=18) er *enig*, 7,4 % (n=6) er *svært enig* og 1,2 % (n=1) *vet ikke*. Her er det hovedvekt av respondenter som ikke deltar i arbeidet med beredskapsplaner på skolen. Videre ser 17.4 på om de ønsker er medvirkning i beredskapsarbeidet. Her svarer 12,3 % (n=10) at de var *svært uenig*, 44,4 % (n=36) at de er *uenig*, 33,3 % (n=27) at de er *enige*, 6,2 % (n=5) at de er *svært enige* og 3,7 % (n=3) svarte *vet ikke*. Dette viser at det er en liten overvekt av personer som ikke ønsker å delta mer i beredskapsarbeidet enn det de allerede gjør.

Spørsmål 17.5 spør om de er delaktige i beredskapsøvelser som skjer på skolen. Her er 3,7 % (n=3) *svært uenig*, 21,0 % (n=17) er *uenig*, 54,3 % (n=44) er *enig*, 18,5 % (n=15) er *svært enig* og 2,5 % (n=2) *vet ikke*. Den største andelen av respondenter er her på *enig*-alternativene, og deltar dermed i beredskapsøvelser som skjer på skolen. På spørsmålet om de ønsker å være mer delaktige i øvelsene er svarene relativt likt mellom *uenig*-alternativene og *enig*-alternativene. Her er til sammen 48,2 % (n=39) av svarene på *uenig*/*svært uenig* og 45,6 % (n=37) på *enig*/*svært enig*, mens 6,2 % (n=5) *vet ikke*.

4.1.5 Trygghet

I denne delen blir resultatene for spørsmål 19, 20, 21 og 22 presentert.

Variabel	Svært utrygg	Utrygg	Trygg	Svært trygg	N
Sp 19: Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en uforutsett hendelse skulle oppstå?	6,2	35,8	54,3	3,7	81
Sp 20: Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en PLIVO-hendelse skulle oppstå?	9,9	49,4	39,5	1,2	81
Sp: 21: Hvor trygg er du på kunnskapen om din egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon	7,4	35,8	50,6	6,2	81
Sp 22: Hvor trygg føler du deg på arbeidsplassen?	0,0	3,7	48,1	48,1	81

Tabell 11: Spørsmål 19, 20, 21 og 22. Trygghet. Svar oppgitt i prosent.

Spørsmål 19 og 20 tar for seg hvor trygg de kjenner seg på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en uforutsett hendelse eller PLIVO-hendelse skulle oppstå. På det første spørsmålet svarer 3,7 % (n=3) *svært trygg*, 55,4 % (n=44) *trygg*, 35,8 % (n=29) *utrygg* og 6,2 % svarer *svært utrygg*. Når det kommer til PLIVO-hendelse svarer 1,2 % (n=1) *svært trygg* og 39,5 % (n=32) *trygg*, mens 49,4 % (n=40) svarer *utrygg* og 9,9,

% (n=8) *svært utrygg*. Andelen av svar på utrygg-alternativene har en økning fra spørsmålet angående uforutsett hendelse til spørsmålet angående PLIVO-hendelse.

Spørsmål 21 kartlegger hvor trygg respondenten er på kunnskapen om sin egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon. 6,2 % (n=5) av respondentene svarte *svært trygg*, 50,6 % (n=41) svarte *trygg*, 35,8 % (n=29) svarte *utrygg* og 7,4 % (n=6) svarte *svært utrygg*. Det viser at det er en overvekt av respondentene som er trygg på kunnskapen om din egen funksjon.

På spørsmålet om du føler deg trygg på arbeidsplassen (Sp 22), er resultatene relativt entydig. Ingen har svart *svært utrygg* og kun 3,7 % (n=3) har svart *utrygg*. De resterende 96,2 % (n=78) er fordelt likt mellom *trygg* og *svært trygg*.

4.1.6 Tidligere situasjoner og øvelser

Spørsmålene nummer 13 og 14 spør om respondentene selv har opplevd beredskapssituasjoner i skolen, eller om det har vært beredskapsøvelser annet enn brann på skolen. Begge har oppfølgingsspørsmål som kartlegger hvilke situasjoner/øvelser de har opplevd.

Spørsmål 13 spør om de selv har opplevd beredskapssituasjoner i skolen. Her svarte 42 % (34 stk.) ja, 55,6% (45 stk.) nei og 2,5% (2 stk.) svarte vet ikke. På oppfølgingsspørsmålet «hvilke beredskapssituasjoner har du opplevd, svarte 13 stk. hendelser tilknyttet brann og brannalarm, 4 stk. situasjoner knyttet til vold og det ble også nevnt dødsfall og Covid 19 et par ganger.

På spørsmål 14, om de har opplevd beredskapsøvelser annet enn brann svarte 23,5 % (n=19) ja, 56,8 % (n=46) svarte nei og 19,8 % svarte vet ikke. På oppfølgingsspørsmålet, om hvilke type øvelser, nevnte 4 skrivebordsøvelse, henholdsvis med terror, trusler og PLIVO. PLIVO blir også nevnt eksplisitt av 3 personer. I tillegg blir det nevnt attentat, basseng og førstehjelp.

4.1.7 Øvrige spørsmål

Her blir resultatene fra spørsmål 18, 23, 24 og 25 presentert.

Sp. 18.1 I hvilke skolefag er beredskapsarbeid inkludert?
Alle. Naturfag
Brannvesenet har hatt egne forelesninger i forbindelse med øvelse
Helsefag, yrkesutøvelse
HMS er sentralt i yrkesfaga
Idrett friluftsliv
Ikke i spesielt fag, men kontaktlærer har ansvar for gjennomgang av beredskapsplan, spesielt i forhold til brannøvelser.
Kontaktlærer, fag varierer
Samfunnsfag, naturfag, kunst og handverk og Kroppsøving

Tabell 12: Spørsmål 18.1

På spørsmål 18, om beredskapsarbeid er inkludert i skolens opplæring/undervisning av elever var det 70 av 81 som svarte. Dette var ikke obligatorisk da ikke alle ansatte på skolen jobber innenfor dette. Av de som svarte var det 14,3 % (n=10) som svarte *ja*, 38,6 % (n=27) som svarte *nei* og 47,1 % (n=33) som svarte *vet ikke*. Det var 8 som svarte på oppfølgingsspørsmålet om hvilke skolefag beredskapsarbeid er inkludert i, se tabell 12).

På en skala fra 1 til 10 på spørsmål 23, om samlet vurdering, hvor tilfreds er du med beredskapsplanen for det uforutsette på din skole, ligger samlet sett 70,4 % (n=57) på 6, 7 og 8. 9,9 % (n=8) er det på både 5 og 9, 3,7 % (n=3) på både 3 og 4, og 1,2 % (n=1) på både 2 og 10.

På spørsmål 25, om de har noe å tilføye, kom det inn fem svar som blir presentert i tabellen under (tabell 13):

Sitater fra spørsmål 25
«Det er stort sett fokus på brannsituasjoner o.l. når det gjelder øvelser. Vi har hatt en PLIVO-øvelse med ansatte og brann/ambulanse. Man bruker ikke å involvere elever i slike. Man bør etter min mening unngå amerikanske tilstander der man forbereder seg i detalj på helt ekstreme voldshendelser -vi har ikke slike hendelser og kan risikere å heller framdyrke idéen i samfunnet. På vår skole har vi ikke voldsproblematikk med unntak av enkeltelever i særlig tilrettelagt opplæring»
«Man Burde være mer forberedt på uforutsette hendelser. Dumt å sitte å vente på en skoleskyting for så å legge ned tydelige rutiner etterpå! Man må faktisk være føre var og øve på slike hendelser selvom man håper det aldri skjer.»
«Nyansatt på denne skolen, og har derfor begrenset med fartstid til å uttale meg nøyaktig»
«Viktig med klare retningslinjer men bør være folk med kunnskap og erfaring som utformer dem. Vi som lærere må få nødvendig opplæring og kunnskap om hva som gjelder knyttet til en evt hendelse»
«Å øve PLIVO med elever har vi blitt frarådet av nødetatene. Det er potensiale for å skremme opp/skape stor uro og engstelige hos noen. Kan i verste fall også trigge fantasier hos enkelte sårbare individer som kan ha et potensiale i seg.»

Tabell 13: Sitater fra spørsmål 25: Om du har noe å tilføye, fyll inn her.

I tillegg var spørsmål 24 med for å kunne kartlegge i hvilken grad respondentene mener at beredskapstema bør komme inn under lærerutdanningen. Her var svaralternativene «ingen grad», «liten grad» og «stor grad». Dette var ikke et obligatorisk spørsmål, og 8,6 % (n=7) svarte ikke. 4,9 % (n=4) svarte i *ingen grad*, 55,6 % (n=45) svart i *liten grad* og 30,9 % (n=25) svarte i *stor grad*.

4.2 T-test

Videre sees det på om det er en signifikant forskjell på gjennomsnittet mellom lærere og øvrige ansatte, og mellom menn og kvinner. Dette gjøres opp mot samlevariablene kjennskap til beredskapsplanene, medvirkning, sannsynlighet og trygghet.

4.2.1 Stilling

For å se på forskjellen mellom lærere og øvrige ansatte i henhold til kjennskap til beredskapsplaner, vil det kjøres en t-test på hver av spørsmålene 7, 8 og 9, og en t-test med den samlevariablen til spørsmål 16.1-16.3 Dette fordi de tar for seg ulike spekter av medvirkning innen beredskap, som nevnt tidligere i metoddelen. For stilling og spørsmål 7, om skolen har konkrete beredskapsplaner for uforutsette hendelser, er det

mellom lærere ($M = 0,83$, $SD = 0,37$) og øvrige ansatte ($M = 0,83$, $SD = 0,21$; $t(66,22) = 1,85$, $p = 0,69$) ingen signifikant forskjell. Resultatene for stilling og spørsmål 8 viser at det heller ikke er en signifikant forskjell på gjennomsnittet mellom lærer ($M = 9,66$, $SD = 2,42$) og øvrige ansatte ($M = 10,05$, $SD = 1,39$; $t(65,02) = 0,88$, $p = 0,37$). T-testen av stilling og spørsmål 9, om beredskapsgrupper, viser ingen signifikant forskjell mellom gjennomsnittene til lærer ($M = 0,68$, $SD = 0,57$) og øvrige ansatte ($M = 0,86$, $SD = 0,35$; $t(61,2) = 1,76$, $p = 0,08$). T-testen av stilling og samlevARIABLEN viser at det heller ikke her er noen signifikant forskjell mellom lærer ($M = 9,66$, $SD = 2,42$) og øvrige ansatte ($M = 10,04$, $SD = 1,39$; $t(65,02) = 0,88$) med en p-verdi på 0,37. Som vi ser i noen av resultatene er det en liten forskjell i gjennomsnittet mellom gruppene, men dette er ikke av betydning.

Det er ingen signifikant forskjell på gjennomsnittet mellom lærer ($M = 15,94$, $SD = 3,77$) og øvrige ansatte ($M = 15,68$, $SD = 2,43$; $t(58,37) = -0,374$, $p = 0,71$) i kategorien sannsynlighet.

T-testen for stilling og medvirkninger viser at forskjellen mellom lærere ($M = 9,84$, $SD = 2,37$) og øvrige ansatte ($M = 11,31$, $SD = 1,72$; $t(79) = 2,64$, $p = 0,01$) er signifikant. Dette funnet tyder på at det er signifikante gruppeforskjeller mellom lærere og øvrige ansatte når det gjelder deres opplevelse av medvirkning. Lærere opplever signifikant mindre medvirkning enn det øvrige ansatte gjør.

Videre viser resultatene fra t-testen mellom stillingene og trygghet, en signifikant forskjell mellom lærere ($M = 10,50$, $SD = 1,97$) og øvrige ansatte ($M = 11,86$, $SD = 1,93$; $t(79) = 2,75$, $p = 0,007$). Dette viser at øvrige ansatte opplever mer trygghet enn lærerne.

4.2.2 Kjønn

Også her kjøres en t-test med spørsmål 7, 8, 9 og en med samlevARIABLENE for spørsmål 16.1-16.3 for å se på kjennskap til beredskapsplaner på skolen. Det er ingen signifikant forskjell mellom mann ($M = 1,36$, $SD = 0,77$) og kvinne ($M = 1,19$, $SD = 0,59$; $t(71,02) = -1,09$, $p = 0,28$) på spørsmål 7. På spørsmål 8 er det heller ingen signifikant forskjell mellom menn ($M = 9,59$, $SD = 2,08$) og kvinner ($M = 9,93$, $SD = 2,29$; $t(79) = -0,69$, $p = 0,49$). Det samme gjelder også for forskjellen mellom menn ($M = 1,51$, $SD = 0,85$) og kvinner ($M = 1,79$, $SD = 0,97$; $t(79) = -1,33$, $p = 0,18$) på spørsmål 9. For samlevARIABLEN er forskjellen mellom gjennomsnittet mellom mann ($M = 9,58$, $SD = 2,08$) og kvinne ($M = 9,92$, $SD = 2,29$; $t(79) = -0,69$, $p = 0,49$) heller ikke signifikant

Resultatene fra t-testen viser at det heller ikke er en signifikant forskjell mellom mann ($M = 15,74$, $SD = 3,19$) og kvinne ($M = 16,00$, $SD = 3,7$; $t(79) = -0,33$, $p = 0,74$) innenfor sannsynlighet.

For medvirkning viser t-testen ingen signifikant forskjell i gjennomsnittet mellom menn ($M = 10,35$, $SD = 2,17$) og kvinner ($M = 10,14$, $SD = 2,44$; $t(79) = 0,41$, $p = 0,676$).

T-testen for trygghet, viser en signifikant forskjell mellom menn ($M = 11,48$, $SD = 1,93$) og kvinne ($M = 10,30$, $SD = 2,00$; $t(79) = 2,68$, $p = 0,009$). Ut fra resultatene ser vi en betydelig forskjell mellom gjennomsnittene i gruppene, i den retning at gjennomsnittet hos menn har høyere verdi, og at de dermed føler mer trygghet i forhold til kvinnene.

4.3 Korrelasjonsanalyse

Korrelasjonsanalyser kjøres mellom de samlevariablene for å kunne si om det er noen sammenheng mellom variablene.

Samlevariabel	Kjennskap	Sannsynlighet	Medvirkning	Trygghet
Kjennskap	-	0,15	0,26	0,09
Sannsynlighet	0,15	-	0,32	0,03
Medvirkning	0,26	0,32	-	0,25
Trygghet	0,09	0,03	0,25	-

Tabell 14: Korrelasjon mellom samlevariablene.

Mellom kjennskap og sannsynlighet er det en svak positiv korrelasjon på $r = 0,15$. P-verdien er her på 0,167, som vil si at den ikke er signifikant. Dette betyr at det er en tendens til en sammenheng mellom variablene, men den er ikke av betydning. Mellom kjennskap og medvirkning viser resultatene $r = 0,26$. Dette vil si en svak, positiv korrelasjon siden verdien er mellom 0,10 til 0,29. Denne er signifikant med $p = 0,016$. Korrelasjonen mellom kjennskap og trygghet er på $r = 0,09$, som vil være under 0,1 og det kan dermed sies å ikke ha en sammenheng, og med $p = 0,40$ er den ikke signifikant. For sannsynlighet og medvirkning er korrelasjonen $r = 0,32$, som er en medium, positiv korrelasjon, siden de ligger mellom 0,30 og 0,49. Denne er signifikant siden $p = 0,003$. Korrelasjonen for sannsynlighet og trygghet er $r = 0,03$, og har såpass lav verdi at det kan sies å ikke ha noen sammenheng. Med $p = 0,73$ er den ikke signifikant. Mellom trygghet og medvirkning er korrelasjonen $r = 0,25$, som er en svak, positiv korrelasjon. Denne er signifikant, med $p = 0,021$.

Alle korrelasjonene viser seg ut fra resultatene å være positive, som vil si at høy verdi på den ene variabelen går systematisk sammen med høy variabel på den andre. I disse tilfellene i ulike grad, ut fra størrelse på r -verdien.

5 Drøfting

I denne delen av oppgaven blir resultatene av analysen oppsummert og drøftet i lys av teorien og satt i perspektiv. Fokuset er på kjennskap, sannsynlighet, medvirkning, trygghet og øvelser. Denne delen vil også ta med metodiske betraktninger.

5.1 Kjennskap

Ut fra resultatene er det 30,9 % av respondentene som har god kjennskap til beredskapsplanene på skolen, og ca. halvparten (49,4 %) har litt kjennskap. Dette tilsvarer 80,3 % av respondentene. De resterende 19,7 % svarer at de har lite (14,8 %) eller ingen kjennskap (4,9 %) til beredskapsplanene på skolen. Om man har god eller dårlig kjennskap til beredskapsplanene kan være avgjørende i en alvorlig uforutsett hendelse. Østerud (2015) viser til at man må være i besittelse av stor kunnskap for å kunne ta gode valg. For å kunne ta gode i valg i en alvorlig tilsiktet hendelse på skolen, må man altså ha gode kunnskaper om og rundt nettopp dette temaet. Som lærer har man ansvar for mange elever, ikke minst om man skal komme utfor en uforutsett hendelse/krisesituasjon. Selv om forskning (Engen et al., 2016) viser at mennesker som havner i en slik situasjon sjelden mister kontrollen, vet man aldri nøyaktig hvordan elevene reagerer. Spesielt om man har en klasse på for eksempel 30 elever, er det umulig å forutse reaksjonene. Dermed er det viktig at man som ansatt innenfor skolesektoren har god kjennskap til hvordan man skal håndtere en slik situasjon, altså god kjennskap til beredskapsplanene, nettopp fordi man må ha ansvar for flere og må passe på at eventuell frykt og panikk ikke eskalerer ut av kontroll, og på den måten utsetter flere for unødvendig fare. Dette kan også kyttes opp mot Lyng et al. (2022) sine funn om at fokus på beredskap vil kunne påvirket skolemiljøet i positiv retning, ved at det gir en større trygghetsfølelse. Ved å ha god kjennskap til beredskapsplanene vil det gi de ansatte en trygghet i det å kunne handle og gjøre godt valg, som igjen vil gi elevene mer trygghet. Om det skulle skje en alvorlig tilsiktede hendelse, vil de ansatte på skolen og elevene være blant de rammede, som Kruke (2012) kategoriserer det. Det er mye ansvar som havner på de rammede, og for ansatte i skolen har man som nevnt mye på sine skuldre i en slik situasjon. Selv om beredskapsplanene, som Raundalen og Schultz (2012) skriver, mest trolig ikke kan følges til punkt og prikke, vil de være med på å gjøre folk bedre forberedt om en slik hendelse inntreffer. Å ha en beredskapsplan som er kjent for personalet, vil som Raundalen og Schultz (2012) også påpeker, kunne ha betydning for både hvordan hver enkelt ansatt og skolens evne til å håndtere en krise. At nesten 80,0 % svarer at de har litt eller god kjennskap til beredskapsplanene, kan på en side sees på som at de fleste vet hva som står og hva de skal forholde seg til i en beredskapssituasjon. På en annen side er det ca. 20,0 % som har lite eller ingen kjennskap til beredskapsplanene, og mangler dermed den kunnskapen man tilegner seg gjennom planene. Dette vil kunne gå utover trygghetsfølelsen til både elevene og lærerne, og dermed kunne påvirke skolemiljøet i negativ retning.

På spørsmål 16.3, om skolen har gjennomgang av beredskapsplaner for alle ansatte, svarte til sammen 65,5 % at de var enig eller svært enig. Dette indikerer at hovedandelen har hatt gjennomgang av planene, som igjen vil bedre kjennskapen til beredskapsplanene for de ansatte. Hvordan dette blir gjort, blir ikke spurt om i denne

undersøkelsen, og kan dermed ikke sies for sikkert om det blir gjort i grupper, felleskap eller individuelt. Likevel vil slik gjennomgang kunne sikre at de ansatte har kjennskap til og en felles forståelse av planene.

Svarene fra spørsmål 9 viser at overvekten av respondenter (65,4 %) kjenner til at skolen har en beredskapsgruppe. Noe som er interessant er at ca. 30 % ikke vet om skolen har dette. Dette kan tyde på at kjennskapen til beredskapsgruppene er relativt lav. I tillegg er det 3,7 % som svarer at skolen ikke har en slik gruppe. Ut fra disse svarene er det ikke mulig å sjekke opp om det stemmer eller ikke. Det er heller ikke mange nok svar til at dette er gjeldende for en hel skole. Derfor legger jeg i dette at de som svarte nei heller ikke har noen kjennskap til beredskapsgruppen.

Beredskapsgruppene er viktige i arbeidet med beredskapen på skolene da de bistår i lage og oppdatere beredskapsplanene (Raundalen & Schultz, 2012). Det at de ikke har kjennskap til gruppen og hvem som er i gruppen, kan gjøre at blir utfordrende å vite hvor man skal henvise seg om det er noe man lurte på rundt beredskap. Selvfølgelig vil alltid rektor være en naturlig person å gå til, men beredskapsgruppen er en viktig resurs, som vil være en fordel å vite om for alle ansatte.

Ut fra svarene på spørsmål 14 kan det tyde på at noen skoler har øvelser tilknyttet alvorlige uforutsette hendelser annet en brannøvelser, men andelen av respondenter som svarte at de ikke hadde eller vet ikke om de hadde hatt andre øvelser enn brannøvelser, var på hele 76,6 %. Dette tyder på til at det er mange ansatte i skolene som ikke har opplevd øvelser på andre situasjoner enn brann. Dette kan være et resultat av at sannsynlighetsvurderingen av slike hendelser viser en lav sannsynlighet, men det kan også tyde på at de ansatte ikke har fått relevant kunnskap og erfaring som de kan ta med seg inn i en alvorlig uforutsett hendelse, om det skulle forekomme. Ved å gi de ansatte økt kjennskap til beredskapsplanene og trening gjennom beredskapsøvelser, vil de være mer rustet til å håndtere en beredskapssituasjon som kan oppstå. Dette kan gjøre det enklere å vite hvordan de skal handle, noe som kan være med på å redusere konsekvensene av en eventuell uforutsett hendelse. Både når hendelsen forekommer, men også i kjølvannet av hendelsen. Dette henger tett sammen med barrierene i bow-tie modellen (Kvernbekk et al., 2015). Videre kan det også sees i lys av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2015) sin delrapport, som viser at lav kunnskap rundt faresignaler og bakgrunnen for skoleskyting er manglende barriere. For å kunne tilegne seg kunnskap rundt dette, vil kjennskap til beredskapsplanene være en naturlig vei å gå. Ved å få innblikk i planene vil man skaffe seg mer kunnskap rundt håndtering av situasjonene og ikke minst sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak, som har blitt iverksatt etter gjennomført ROS-analyse, som vist i utdanningsdirektoratet sin veiledning (Utdanningsdirektoratet, 2022). På spørsmålet om kjennskap om Utdanningsdirektoratet (2022) sin veileder svarer nesten 60% at de har ingen kjennskap til den. Selv om det kanskje i hovedsak er beredskapsgruppa som tar seg av den type arbeid som denne veilederen innebærer, vil det kunne være en fordel for de resterende ansatte å ha kjennskap til den også. For det første gir det en generell innføring i hva beredskapsarbeidet innebærer. For det andre kommer det fram de viktigste tingene i de ulike delene av arbeidet, som for eksempel hvilke roller de ulike aktørene har.

Som nevnt er det de siste årene vært oppdaget mange trusler på nett mot norske skoler (Sae-Khow et al., 2020). Dette går inn under virtuell terrorisme som Torgersen og Sæverot (2012) går inn på. Skolene blir også påvirket av blant annet trusselbildet generelt (Torgersen & Sæverot, 2015). Verden er i stadig endring og skolen med. I denne tiden med trusler på nett, kreves det mer av beredskapen på nettopp dette

området, enn tidligere da dette ikke var en problemstilling å ta i betraktning. Som Utdanningsdirektoratet (2022) påpeker i sin veileder er beredskapsarbeid noe som skal skje kontinuerlig. Dette fører til at beredskapsplanene stadig vil bli revidert og kanskje oppdatert, og dette med virtuell terrorisme er et eksempel på viktigheten av at de ansatte blir kjent med oppdaterte beredskapsplaner. Satte man seg inn i en beredskapsplan for en del år tilbake, vil ikke denne kanskje være dekkende nok for slik trusselbilde ser ut i dag, og man vil dermed kanskje ikke være i stand til å håndtere situasjonen på best måte.

En annen ting er at man aldri vet nøyaktig hvor lang tid det vil ta før politiet vil dukke opp om en alvorlig tilsiktet hendelse skulle skje. Selv om responstiden (Politiet, 2022) har et krav om maks antall minutter, vet man ikke om det denne gangen vil være innenfor kravet. Er det en patrulje bare to minutter unna, eller er det et annet stort oppdrag langt unna. Dette er noe man ikke kan vite noe av og dermed må man ha det klart for seg hva som står i beredskapsplanene og være forberedt på å være uten nødetater i «den gyldne timen» (Kruke, 2012). Dette påpeker også Utdanningsdirektoratet (2022) i veilederen, ved å trekke fram at for beredskapssituasjoner for alvorlige tilsiktede hendelser må fokuset i beredskapsplanene være på minuttene for politiet ankommer hendelsesstedet, altså «den gyldne timen». På spørsmål 16.2 svarte til sammen 60,5 % at skolen har en beredskapsplan for PLIVO-hendelser, noe som tyder på at hovedvekten av de ansatte kjenner til planene. Samtidig viser dette at det er til sammen 38,5 % som er uenig, svært uenig eller ikke vet om skolen har en beredskapsplan for PLIVO-hendelser. Samtidig var det 24,7 % som var uenig. Dette kan tolkes som at det er relativt stor usikkerhet rundt PLIVO-hendelser i forhold til øvrige uforutsette hendelser. Det kan tyde på det er relativt mange ansatte som ikke vet hva som kreves i en slik situasjon og at de kanskje ikke er kjent med hvordan de skal handle i «den gyldne timen». Dette kan medføre at de utslagsgivende og kritiske minuttene før politiet kommer, der det er mye ansvar på de rammede (Kruke, 2012), blir mer krevende enn det allerede er.

5.2 Sannsynlighet

Ut fra resultatene ser vi at respondentene er svært splittet i meningen om hvor sannsynlig det er at de ulike beredskapssituasjonene vil kunne skje (se tabell 7). Tomme trusler, voldshendelser og brann er av de beredskapssituasjonene som ble spurt om i spørreundersøkelsen, respondentene mener at det er mest sannsynlig at kan forekomme. At tomme trusler sees på som sannsynlig kan sees i lys av at falske trusler mot norske skoler har økt betraktelig de siste årene, med blant annet opp mot 300 falske trusler mot norske skoler i første halvdel av 2020 (Sae-Khow et al., 2020). I tillegg har antall voldshendelser i skolen økt de siste årene, noe som kommer fram i eksemplet fra Oslo-skolen (Utdanningsnytt, 2021). Det vil være helt naturlig at man som menneske og ansatt ved en skole, blir mer bevisst på dette, uavhengig om en selv har opplevd en lignende situasjon eller ikke. Økingen skjer i Norge, og man vil dermed kunne sammenligne seg med skoler hvor dette har hendt.

Naturkatastrofer og gisselsituasjoner blir på sin side sett på som usannsynlig at kan forekomme. Resultatene viser at det er over til samme 80,0 % som har svart svært usannsynlig eller usannsynlig på begge. For PLIVO-hendelser viser resultatene at 63,0 % av respondentene mener at det er usannsynlig eller svært usannsynlig. Det viser også at en del tenker at det kan finne sted, siden 27,2 % svarte at de at var sannsynlig. Dette samsvarer med vurderingen av sannsynligheten for at en skoleskyting skal skje i Norge

gjort av DSB, som viser at det er lav sannsynlighet, men ikke helt utenkelig (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015). Selv om PLIVO ikke kun omhandler skolekyting, er det i skolesammenheng tett knyttet opp mot skoleskyting. Videre er det viktig å være klar over at det ikke er noen områder eller skoler i Norge som skiller seg ut ved å ha høyere risiko for skoleskyting enn andre. Dette kommer fram i risikoanalysen til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2015). Her vises det til at det ikke er mulig å si noe om hvilken beliggenhet eller skole som kan være mer utsatt. Derfor er det like viktig for små bygdeskoler i øde strøk å være forberedt på alvorlige uforutsett hendelser, som store byskoler, og alle skolene bør ha beredskapen for slike hendelser på plass. Likt blir det med de ansatte, uavhengig av hvilken skole man jobber på, er det avgjørende at den grunnleggende kunnskapen rundt dette er til stede.

Alle spørsmålene i denne kategorien kan sees på som en form for sikkerhetsvurdering, som er punkt 4 i ROS-analyser (Utdanningsdirektoratet, 2022). Her går det inn på hvilke beredskapssituasjon som respondenten mener er mest sannsynlig, og kanskje dermed mer naturlig å ha større fokus på videre i arbeidet med å forebygge og håndtere alvorlige uforutsette hendelser. Dette sees også igjen i Helse- og omsorgsdepartementet (2015) rundskriv, som presiserer at skolene skal vurdere risikoen for alvorlige tilsiktede hendelser, og i henhold til dette planlegge sin beredskap. Likevel skal ikke situasjonene som sees på som svært usannsynlig legges vekk, og ikke ha en beredskapsplan for. Som nevnt er det ikke utenkelig at en skoleskyting kan finne sted, dermed skal de også inkluderes i beredskapsarbeidet.

5.3 Medvirkning

Resultatene viser at hele 76,6 % av respondentene var enig eller svært enig i at de medvirket i læreplanarbeidet på skolene (se tabell 10). Overvekten av svarene viste at de ikke ønsker å medvirke mer i dette arbeidet, med til sammen 58,0% på svarene uenig eller uenig. Videre viste resultatene at når det kom til medvirkning i arbeidet med beredskapsplaner på skolen og deltaking på beredskapsøvelser, var det kun 29,6 % som sa de deltok i arbeidet med planene, men 72,8 % som deltok i øvelsene. For det første viser dette at det er en større prosentandel av respondentene som deltar i læreplanarbeidet på skolen, enn i arbeidet med beredskapsplanene. For det andre viser det at det er en større andel av de ansatte som deltar i beredskapsøvelsene, enn utviklingen av beredskapsplaner. Dette henger sammen med at det gjerne er beredskapsgruppen som bistår rektor i arbeidet med utvikling av beredskapsplaner på skolen (Raundalen & Schultz, 2012). Selv om det på den ene siden ikke vil være naturlig at alle ansatte deltar i utviklingen av selve planene, vil på den andre siden alle ansatte være en viktig ressurs i dette arbeidet. Slik som etter øvelser, som nesten tre fjerdedeler av respondentene sier de deltar på, skal det være evaluering og briefing. Her får de sammen forståelse for rollene de selv og andre har, komme med best mulige løsninger på problemstillingene og de kan komme med innspill som kan være med i arbeidet med å justere planene (Engen et al., 2016; Utdanningsdirektoratet, 2022). Selv om de fleste av respondentene ikke direkte er med på å skrive beredskapsplanene, viser resultatene at størstedelen er med på beredskapsplanarbeidet gjennom øvelser og evalueringen av dem, som inngår som en del av øvelsene.

Når det kom til om respondentene ønsket å medvirke mer i beredskapsarbeidet på skolen, var svarfordelingen omtrent identisk med svarene på spørsmålet om de ønsker mer medvirkning i læreplanarbeidet. På beredskapsarbeidet var det 57,2 % som svarte svært uenig eller uenig, og på læreplanarbeidet var det som nevnt 58,0 %. Dette viser at

overvekten ikke ønsker å delta mer i beredskapsarbeidet på skolen, men samtidig er det 42,3 % som ønsker mer medvirkning, som vil si at nesten halvparten gjerne ville deltatt mer. På spørsmålet om ønske om å være mer delaktig i beredskapsøvelser er det relativt likt fordelt mellom uenig siden og enig siden.

I motsetning til Lyng et al. (2022), har ikke denne studien sett på medvirkning i beredskapsarbeidet hos lærere og elever, men heller lærere og øvrige ansatte. Dette gjorde at det innenfor medvirkning i beredskapsarbeidet kom til syne en forskjell mellom lærere og øvrige ansatte. T-testen for stilling og medvirkning, viser nemlig at de øvrige ansatte opplever en signifikant større medvirkning innenfor beredskapsarbeidet enn lærere. Dette kan sies å samsvare med funnene i avhandlingen til Aastad (2016), der det blant annet pekes på at beredskapsøvelser og kunnskap begrenses i stor grad til ledelse, og at det er en manglende involvering av ansatte og elever. Dette kan videre kobles tilbake til beredskapsgrupper, som tidligere nevnt, gjerne består av rektor, vaktmester, inspektør, rådgiver, verneombud og eventuelt andre relevante og sentrale medarbeidere (Raundalen & Schultz, 2012). Samtidig viser resultatene fra korrelasjonsanalysen, en signifikant, medium, positiv korrelasjon mellom medvirkning og sannsynlighet. Dette gir en indikasjon på at de som medvirker mest i beredskapsarbeidet også er blant de som ser på flest av de gitte beredskapssituasjonene som sannsynlige. Kanskje vil de som ikke medvirker i planene og arbeidet rundt beredskap distansere seg litt til situasjonene, og ikke se for seg at det er særlig sannsynlig. De som medvirker i arbeidet, har kanskje også deltatt i vurderingen av sannsynligheten rundt ulike situasjoner, som er en del av ROS-analysen (Utdanningsdirektoratet, 2022), og har dermed tatt stilling til tematikken på en annen måte.

Som Østerud (2015) nevner lever vi i det senmoderne samfunn, som kjennetegnes av terrorisme utført av enkeltindivider, og dette er en risiko som ikke vil være mulig å eliminere. Han sier også i Nielsen (2015) at enhver må ruste seg til å kunne takle uforutsette hendelser, siden det ikke er mulig å forebygge all risiko mot dette gjennom beredskapstiltak. Dette støtter under viktigheten av at hver enkelt av de ansatte i skolene har kjennskap til beredskapsplaner, og ikke minst tidligere erfaringer, gjennom øving eller reelle situasjoner, som vil kunne være med på å gjøre det enklere å håndtere en uforutsett hendelse, når det skulle komme. Vi lever i en tid der man aldri vet hva som kommer rundt neste sving, og i skolene har trussel og volds-nivået økt betraktelig de siste årene, som gjør til at man som ansatt i skolen må kunne være i stand til å håndtere en uforutsett hendelse uavhengig av når og hvor den kommer.

På spørsmål 17.3 ble det spurt om medvirkning i arbeidet med beredskapsplanene på skolen, mens det på spørsmål 17.4 ble spurt om ønsket om mer medvirkning i beredskapsarbeidet (tabell10). Her kunne jeg spurt om beredskapsplanene på begge spørsmålene, for å holde det mer konkret. Siden de resterende spørsmålene i denne kategorien var to og to om det samme, kan det være at respondentene knyttet spørsmål 17.4 direkte mot beredskapsplanene og ønsket om mer medvirkning i planene, og ikke beredskapsarbeid generelt.

5.4 Trygghet

Resultatene viser at over halvparten av respondentene (58,0 %) kjenner seg trygg eller svært trygg på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene hvis en uforutsett hendelse skulle oppstå (spørsmål 19 i tabell 11). Det er derimot en overvekt av

respondenter (59,3 %) kjenner seg utrygge eller svært utrygg på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene hvis en PLIVO-hendelse skulle oppstå (spørsmål 20 i tabell 11). At det første spørsmålet har flere som svare at de er trygge eller svært trygge kan henge sammen med at en uforutsett hendelse kan være så mangt. Det kan være store eller små kriser med konsekvenser i ulik grad (Heier, 2015). PLIVO-hendelse på sin side er som nevnt i begrepsavklaringen, en pågående situasjon der flere liv står i fare, og det er en eller flere personer som utøver livstruende vold med våpen, og det er helt avgjørende at politiet så fort som råd går inn for å nøytralisere gjerningspersonen(e) (Løfqvist et al., 2015). Dette er hendelser som krever mye av skoleansatte. Om det skjer en slik hendelse, som for eksempel skoleskyting, er det helt avgjørende at de vet hva de skal gjøre og ikke minst vite hvilke rømningsveier som finnes, hvor det er mulig å komme seg i sikkerhet, barrikadere seg og hjemme seg til hendelsen er over. Rømningsveier og skjulested blir påpekt i veilederen til Utdanningsdirektoratet (2022) at bør bli kjent gjennom beredskapsplanene, for nettopp kunne gjøre det enklere å gjøre gode vurderinger hvis hendelsen inntreffer. Om dette derimot skulle skje og man ikke vet hvordan man kan komme seg i trygghet vil dette kunne føre med seg fatale konsekvenser. Om de ansatte ikke føler seg trygg på å gjennomføre det som står i planene ved en PLIVO-hendelse går dette utover tryggheten til elevene. Og som Opplæringslova (1998, § 9 A-2) tilsier, har alle elever rett på et trygt og godt skolemiljø. At trygghet er en viktig del av skolemiljøet kommer også tydelig fram i modellen til Lyng et al. (2022) som er en oppsummering av Wang og Degol (2016) sine kategorien knyttet til skolemiljø. Her er en av underkategoriene fysisk trygghet, som i lys av en PLIVO-hendelse, blant annet kan sees på som rømningsveier og sikre skjulesteder. Kjennskap rundt dette vil også kunne sees på som barriere i bow-tie modellen til Kvernbekk et al. (2015), ved at denne kjennskapen vil kunne være konsekvensreducerende. Selv om hovedvekten svarte at de var trygge på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene for en uforutsett hendelse, var det likevel til nesten 40 % som svarte at de var utrygge eller svært utrygge. Dette tyder på at en del ansatte i skolen ikke kjenner seg godt nok forberedt på å håndtere en uforutsett hendelse, og enda flere kjenner seg utrygge om det skulle forekomme en PLIVO-hendelse. Sett bort i fra dette er det imidlertid hele 96,2 % som svarer at de er trygge eller svært trygge på arbeidsplassen sin. Dette gir en god indikasjon på at ansatte i den norske skole føler seg trygge når de er på jobb, som blir påpekt som målet for Kunnskapsdepartementet (2021) sitt styringsdokumentet for arbeidet med sikkerhet og beredskap.

Det kommer fram av resultatene at nesten tre fjerdedeler av respondentene (74,1 %) mener skolene bør ha flere øvelser som går ut på andre situasjoner en brann (se spørsmål 16.4 i tabell 9). Dette kan indikere at de ikke opplever de får nok relevant øving og erfaring innenfor andre felt enn brann, som vil påvirke hvordan man handler i en krisesituasjon (Dyndal, 2015; Engen et al., 2016). Brannøvelser er viktig å øve på og skaper forutsigbarhet i en reell situasjon. Samtidig gjelder dette for øvrige beredskapssituasjoner også. At de mener de burde ha flere øvelser på andre situasjoner, kan tyde på at de kanskje ikke har fått tilegnet seg nok relevant erfaring til å kjenne seg godt forberedt på en uforutsett hendelse. Dette kan ses i lys av resultatene på spørsmål 21, der over 40 % svarte at de ikke var trygge på kunnskapen om sin egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon. Videre kan det også tyde at de ikke er like trygge på gjennomføringen av det som står i beredskapsplanen i andre situasjoner som i brannsituasjoner. Dette kommer til syne i spørsmålene 19 og 20 (se tabell 11) som er nevnt ovenfor, der flere svarer seg utrygge på PLIVO-hendelser, enn på generelle uforutsette hendelser. En brannsituasjon vil ikke kunne kategoriseres som en PLIVO-

hendelse, siden det ikke er livstruende vold med våpen eller en gjenstand. Det vil komme under uforutsette hendelser, sammen med så mangt annet. Så øvelser utover brann kan være mange situasjoner, ikke nødvendigvis PLIVO. Men ut fra resultatene tyder det på at respondentene ikke er like trygge på PLIVO-hendelser som øvrige uforutsette hendelser, og at dette blant annet er noe det ønskes mer av.

Fra t-testen kommer det fram at det er en signifikant forskjell på gjennomsnittet mellom lærere og øvrige ansatte. Her er det øvrige ansatte som har høyere gjennomsnitt og dermed svart at de i snitt er tryggere enn lærere. Dette kan blant annet henge sammen med at lære er de som til enhver tid er med og står i klasserommet med elevene. Som forskning viser er skoleskyting ofte hevn for blant annet mobbing (Daniels et al., 2010; Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015). Dermed er det gjerne andre elever som er målet for denne gjerningen, og då står lærerne i førsterekken sammen med elevene. Dette gjerne til forskjell til de øvrige ansatte som kanskje store deler av dagen oppholder seg på andre områder/rom enn elevene. Samtidig kan det ha noe med at de øvrige ansatte føler de har mer medvirkning i beredskapsarbeidet, og dermed kjenner seg mer trygge ved at de har mer tilknytting til planene og arbeidet som er gjort rundt disse. Dette kommer også fram da det er en svak, signifikant korrelasjon mellom medvirkning og trygghet (se tabell 14). Dette viser en tendens til at ansatte som medvirker i beredskapsarbeidet på skolen er de som føler seg tryggest.

I tillegg viser resultatene fra t-testen for kjønn at det er en signifikant forskjell mellom kjønnene innenfor trygghet. Men på grunn av at det er relativt lite datamaterialet vil det ikke være mulig å si stort om dette, men resultatene viser likevel tendenser til at menn opplever at de er tryggere enn kvinnene når det kommer til beredskapen.

5.5 Tidligere øvelser

På spørsmålet om de hadde opplevd andre beredskapsøvelser enn brannøvelser, var det 23,5 % som svarte ja. Her kom det fram at skrivebordsøvelse var noe noen respondenter hadde deltatt på. Dette vil si «tabletop» kategorien i det Engen et al. (2016) nevner som tre ulike øvelser. Denne type øvelse gir som nevnt kartlegge mulige utfordringer med blant annet koordinering, og gir mulighet til å teste deler av planene. Dette gir deltagerne en mulighet til summe tankene og diskutere rundt tema, samtidig som at det ikke er en stressende situasjon. Dette kan gjøre til at rutinene og rollene blir klarere, men det gir ikke en realisme til tematikken. Andre ting som blir nevnt av respondentene er PLIVO og trusler, men det blir ikke spesifisert hvilken type øvelse. Dermed er det vanskelig å si om dette er «tabletop» eller kanskje fullskala øvelser, som vil være realistisk scenarioer, som tester stor deler eller hele planen og samvirke, men er ressurskrevende (Engen et al., 2016).

En av de fem tiltakene fra rapporten som omhandler skoleskyting i Nordland (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015), som trekkes fram i styringsdokumentet til Kunnskapsdepartementet (2021), påpeker at skolene skal ha en beredskapsplan for skoleskyting, og denne også må øves på. Ser vi på hvilke øvelser respondentene har deltatt på, er det kun et fåtall som nevner PLIVO, som skoleskyting vil komme under. PLIVO blir til sammen nevnt av fire personer. Dette kan sies å være tråd med det Lyng et al. (2022) konkluderer med i sin artikkel, nemlig at lærere og elever ikke blir involvert i PLIVO-hendelser. I denne studien sees det på ansatte generelt på skolene, men resultatene viser at det kun er et fåtall som har deltatt på dette. Tilbake til de fem tiltakene påpekes det av Kunnskapsdepartementet at disse tiltakene ikke er krav til virksomhetene, men at de skal tas som sterke anbefalinger (Direktoratet for

samfunnssikkerhet og beredskap, 2015). På tross av at det ikke er pålagt, er det interessant at ikke flere ansatte ved skolene har opplevd/deltatt på slike øvelser, siden slike uforutsette hendelser vil kunne føre med seg fatale følger, der handteringen av situasjonen vil kunne ha stor påvirkning på konsekvensene.

Å ha deltatt på øvelser tidligere kan ha stor betydning for hvordan man håndterer en uforutsett hendelse. Dette påpekes av både Dyndal (2015) og Engen et al. (2016), ved at man tar med seg tidligere erfaringer, fra øvelser eller reelle situasjoner, inn i situasjonen. Det vil kunne påvirke hvordan man handler i kriser, og vil hjelpe med å takle stress og frykt som vil kunne oppstå. Man kan som nevnt ikke forutse på forhånd hvordan et menneske reagerer i en krise. Dette uavhengig av om man har tidligere erfaringer fra øvelser eller ikke. Til tross for dette vil man ha en større kunnskap og kjennskap til situasjonene om man har øvd på, og vil dermed ha bedre forutsetninger for å kunne håndtere situasjonen på best mulig måte. Altså være bedre forberedt til å håndtere en uforutsett hendelse. Har ansatte ved skoler vært gjennom øvelser for lignende situasjoner vil de selv være bedre rustet og bruker mindre tid på å gjøre gode beslutninger, som igjen vil føre til de ansatte og ikke minst elevene blir tatt hånd om på tryggest mulig måte. Øvelser vil føre til at man blir mer kjent med hvordan man selv oppfører seg/ håndterer en krisesituasjon, som er en fordel (Ripley, 2008). Da vil man kunne ha mer kontroll på seg selv, som vil gjøre det enklere å ta kontroll over situasjonen og handle etter beste evne. Særlig når man som lærer også har mange elever å få oversikt over i tillegg. Men det er ikke gitt at man opplever at man klarer å bevare roen og ta ansvar. Kanskje lærer man at man ser at frykten har en tendens til å ta overhånd? Uavhengig av dette gir øving en pekepinn på hvordan situasjonen bør håndteres, og hvilke roller hver enkelt person har. Det vil også gi mer kjennskap til det man er redd for, som Ripley (2008) påpeker at vil kunne minske frykten og gjøre oss mindre redd. Øving vil dermed kunne sies å bidra med en form for forutsigbarhet for det uforutsette. Det er derimot øving på sin side ikke alene om. Også kjennskap til beredskapsplanene vil kunne føre til dette, da de blir kjent med hva som eventuelt kan skje og hva man kan gjøre for å håndtere det på best mulig måte. Dette kan videre knyttes opp mot det Kvernbekk (2015) påpeker om at det å skape forutsigbarhet vil kunne minske forekomsten av tilfeldighet. Som hun nevner baserer pedagogiske praksiser seg på planlegging fram i tid, og dermed er det viktig med en viss grad av forutsigbarhet på alle plan, også på beredskapsfronten, siden kriser kan føre med seg store konsekvenser.

5.6 Metodiske betraktninger

Valget av kvantitativ tilnærming til min problemstilling og mitt prosjekt har vist seg å bringe med seg både mye lærdom, men også utfordringer. Derfor anses det som hensiktsmessig å gjøre rede for og drøfte hvordan valget av metode har vært med på å påvirke prosessen og produktet. Hovedutfordringen i oppgaven har vært å få respondenter til å svare på spørreundersøkelsen. Derfor vil jeg nedenfor se på denne utfordringen i henhold til oppgavens metode.

5.6.1 Distribusjon av spørreskjema.

Utdelingen av spørreskjema tas med fordi valg av måten å nå ut til respondenter på, kan antas å ha en medvirkende årsak til at svarprosenten var relativt lav. Invitasjonen ble som nevnt sendt ut til rektorer på skolene, som svarte om de ville delta på undersøkelsen eller ikke. Videre sendte rektoren e-post med linken til spørreskjema til de ansatte, samt hva undersøkelsen gikk ut på. Den lave svarprosenten kan dermed

generere spørsmål om valget av denne type distribusjon var den mest hensiktsmessige. Samtidig vil jeg si at rektor er den beste inngangsbilletten til å få flest ansatte på en og samme skole til å svare på en undersøkelse. Om jeg personlig hadde sendt ut e-post med invitasjon og link til alle, er det en god mulighet for at jeg kunne oppnådd lavere svarprosent. Svarprosentene på skolene kan også sies å representere engasjementet jeg ble møtt med av de ulike rektorene. Den skolen med høyest svarprosent (72,2 %), hadde den rektoren som svarte raskt på e-posten, og som viste interesse ved å ville se på og komme med kommentarer til spørreskjema før undersøkelsen ble åpnet og sendt ut.

Det kunne også vært en mulighet å åpne spørreskjema og legge det direkte ut på Facebook-grupper for ansatte i skoleverket der hvem som helst innenfor skoleverket kunne svart. På denne måten kunne jeg mest trolig fått tak i mer respondenter, og kanskje kunne fått et resultat som hadde gitt et mer representativt resultat enn det som denne studien kan oppnå. Siden problemstillingen og forskningsspørsmålene i denne studien tar for seg forskjeller mellom ansatte på skoler, er det vesentlig at flere ansatte på samme skole svarte på undersøkelsen. I tillegg var ønsket i utgangspunktet å kunne sammenligne grunnskolen og videregående, i tillegg til by og bygd, men dette ble ikke gjort som følge av lav svarprosent og skjevfordeling innenfor de kategoriene. Det er heller ikke sikker at det hadde kommet inn svar fra respondenter i alle svaralternativene innenfor spørsmålet: *hvilken stilling har du på skolen?* I denne studien sendte rektor ut undersøkelsen til alle ansatte, også vaskepersonell og vaktmestere, slik at de også kunne få mulighet til å svare om de ønsket det. Dette blant annet fordi, ofte vaktmestere, gjerne er en del av beredskapsgrupper, side de ofte har bedre kjennskap til selve bygget enn de andre ansatte på skolen (Raundalen & Schultz, 2012). Disse ser jeg på som en gruppe innenfor skoleverket som jeg kanskje ikke hadde nådd ut til ved bruk av facebook-grupper for ansatte i skolen. Det er dermed en mulighet at skjevfordelingen også kunne blitt enda større, men det er heller ikke gitt. Hadde jeg skulle gått for denne tilnærmingen hadde jeg kanskje oppnådd ett høyere antall respondenter, men måtte nok samtidig ha endret på problemstillingen og forskningsspørsmålene mine fra starten av.

5.7 Studiens begrensninger

En klar begrensning på studien er den lave svarprosenten på spørreundersøkelsen. På grunn av dette fikk jeg ikke gjennomført alle analysene som var planlagt fra start og det måtte gjøres små endringer i hvilke analyser og hvilke variabler som skulle analyseres. Resultatene gir her et godt bilde på studien som en case, men på grunn av lav svarprosent, vil det ikke kunne sies å være representativ for populasjonen. Den lave svarprosenten førte også som nevnt tidligere til en sammenslåing av data slik at alle skolene ble slått sammen til en case. Det vil dermed kunne være stor variasjon i kjennskapen til beredskapsarbeidet og fokuset på beredskap på de ulike skolene som ikke kommer fram i denne studien. Likevel gir dette en god mulighet til se på ulikheter og forskjeller mellom for eksempel stillingene på et mer generelt plan, og ved å slå de sammen få et bedre grunnlag for sammenligning.

I tillegg vil jeg se på tilfeldige målefeil, som jevner seg som nevnt ut i det lange løp (Kleven & Hjordemaal, 2018). Denne undersøkelsen ble gjennomført én gang og det er relativt få respondenter som har svart, dette kan gjøre at de tilfeldige målefeilene er en større trussel mot begrepsvaliditeten og har større betydning for resultatene, enn om antall respondenter hadde vært høyt og/eller at samme undersøkelsen hadde funnet sted flere ganger.

6 Avslutning

I denne siste delen av oppgaven vil det først bli presentert en kort oppsummering. Deretter blir konklusjonen presentert som svar på forskningsspørsmålene og problemstillingen, etterfulgt av forslag til videre forskning.

6.1 Oppsummering

I denne studien ble det gjennomført en kvantitativ spørreundersøkelse. Denne hadde i hensikt å kartlegge kjennskapen skoleansatte har til beredskapsarbeidet på skolen og hvor trygge de er på å blant annet gjennomføre det som står i beredskapsplanene dersom en uforutsett hendelse skulle oppstå. Spørreskjema tok også for seg hvor sannsynlig respondentene mente det var at ulike uforutsette hendelser skulle finne sted, og i hvilken grad de medvirker i beredskapsarbeidet på skolen. Dette er et høyst aktuelt tema, da det de siste årene har vært en merkbar økning både innenfor vold i skolen, men også i antall oppdagede trusler på internett mot norske skoler. Beredskapen er noe som påvirker elevenes trygghetsfølelse og videre skolemiljøet. Dette ved at økt beredskap øker trygghetsfølelsen, som igjen gir et bedre skolemiljø (Lyng et al., 2022). I tillegg er man som ansatt i skole lovpålagt å legge opp til et trygt og godt skolemiljø (Opplæringslova, 1998). Og selv om PLVIO-hendelser, som skoleskyting, blir sett på som lav risiko for i Norge, er dette noe skolene må være forberedt på å håndtere om dette skulle skje (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2015).

6.2 Svar på forskningsspørsmål og problemstilling

1. Hvor god kjennskap har de ansatte til beredskapsplanene?

Ut fra resultatene i denne studien tyder det på at hovedandelen av ansatte i skolen har middels kjennskap til beredskapsplanene. Dette siden det er 30,9 % som sier de har god kjennskap til beredskapsplanene og 49,4 % som sier den har litt kjennskap. Samtidig er størstedelen av respondentene kjent med at skolen har beredskapsplaner for uforutsette hendelser. I tillegg svarer nesten tre fjerdedeler at skolen de jobber på har en felles gjennomgang av beredskapsplanene for alle ansatte, noe som er med på å sikre en viss kjennskap.

2. Hvor sannsynlig mener de ansatte det er at gitte beredskapssituasjoner vil oppstå?

Det er stort spenn i hvor sannsynlig de ansatte i skolen mener det er at ulike beredskapssituasjoner kan oppstå. Oppsummert er det brann, tommetrusler og voldshendelser som blir sett på som de mest sannsynlige, mens naturkatastrofer, gisselsituasjoner og PLIVO-hendelser blir sett på som relativt usannsynlig.

3. Hvor stor medvirkning har de ansatte på beredskapsarbeidet som gjøres på skolen?

Denne studien viser tendenser til at hovedvekten av skoleansatte mener de medvirker i beredskapsøvelser. I arbeidet med beredskapsplanene er det derimot heller fåtallet som opplever at de medvirker, men det er også kun fåtallet som ønsker å delta mer enn de

allerede gjør. Resultatene tyder også på at de øvrige ansatte opplever større medvirkning i beredskapsarbeidet enn lærere.

4. Hvor trygge er de ansatte på å håndtere en PLIVO-hendelse?

Resultatene kan tolkes i den retning at det er mer usikkerhet rundt gjennomføringen av det som står i beredskapsplanene for en PLIVO-hendelser, enn øvrige uforutsette hendelser. I tillegg viser resultatene at over 40 % er usikre på kunnskapen om sin egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon. Dermed kan det sies at denne studien gir en indikasjon på at store deler av ansatte på skoler ikke er trygge på å håndtere en PLIVO-hendelse.

Problemstilling:

Hvor god kjennskap har skoleansatte til beredskapsarbeidet på skolen, og hvor trygge kjenner de at de er på å håndtere uforutsette hendelser?

Studien indikerer at kjennskapen skoleansatte har til beredskapsarbeidet på skolen er nokså god. Samtidig viser det at det er mer usikkerhet når det kommer til beredskapen for PLIVO-hendelser i forhold til øvrige uforutsette hendelser. Det kommer blant annet til syne ved mer usikkerhet rundt beredskapsplanene for PLIVO-hendelser. Generelt sett viser studien tendenser til at opplevelsen av trygghet rundt å håndtere en beredskapssituasjon varierer. Samtidig kommer usikkerheten rundt PLIVO-hendelse også fram her. Det er nemlig betydelig flere som er utrygge på å gjennomføre det som står i beredskapsplanene ved en PLIVO-hendelse enn ved andre uforutsette hendelser. Dette indikerer dermed at en uforutsett hendelse som ikke omhandler fare for liv, er de nokså trygge på å håndtere, men at mange ansatte ikke er trygge på hvordan de skal håndtere en PLIVO-hendelse. Videre tyder det på de ansatte som medvirker mest i beredskapsarbeidet (øvrige ansatte) også er dem som kjenner seg tryggest.

6.3 Forslag til videre forskning

Videre hadde det vært interessant å gjennomføre samme undersøkelse med et større antall respondenter. Da hadde det i tillegg til å gi et mer generaliserbart resultat, gitt muligheter til å gjennomføre sammenligningen mellom by og bygd, som i utgangspunktet var planen i denne oppgaven også. Det kunne også vært spennende å se på både barneskole, ungdomsskole og videregående, ikke kun videregående og ungdomsskole, som var hovedgruppa i denne studien, og sett om det var noen signifikante forskjeller mellom dem. I tillegg kunne det vært interessant å gjennomføre denne undersøkelsen på skoler som har opplevd alvorlige voldshendelser eller PLIVO-hendelser, og sett om dette har hatt noen virking på beredskapsarbeidet på skolen. Her kunne det for eksempel vært brukt kvalitativ tilnærming for å kunne gå mer i dybden, eller kvantitativ tilnærming for å for eksempel å gjøre en sammenligning mellom skoler som har opplevd slike hendelser og skoler som ikke har opplevd det. Også mixed metode kan være en god tilnærming, slik at man kanskje kan skille enda tydeligere.

Referanser

- Beck, U. (1992). *Risk society : towards a new modernity*. Sage Publications.
- Bjurstrøm, R. (2018). *Arbeidsmiljø og opplevelse av trusler, vold og trakassering*. Utdanningsforbundet. https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/vold-og-trusler/rapport_arbeidsmiljo_april2018.pdf
- Daniels, J. A., Volungis, A., Pshenishny, E., Gandhi, P., Winkler, A., Cramer, D. P. & Bradley, M. C. (2010). A Qualitative Investigation of Averted School Shooting Rampages. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0011000009344774>
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2015). *Risikoanalyse av skoleskyting i Nordland - delrapport til Nasjonalt risikobilde 2015*. https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/rapporter/nrb_2015_delrapport_risikoanalyse_av_skoleskyting_i_nordland.pdf
- Dyndal, G. L. (2015). Balanse mellom sannsynlige og uforutsigbare scenarioer. I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 157-162). Fagbokforlaget.
- Engen, O. A., Kruke, B. I., Lindøe, P., Olsen, K. H., Olsen, O. E. & Pettersen, K. A. (2016). *Perspektiver på samfunnssikkerhet*. Cappelen Damm akademisk.
- Foosnæs, H., Halvorsen, K., Volden, R. & Wentzel-Larsen, T. (2003). *Statistikk: en innføring* (2. utg. utg.). Fagbokforlaget.
- Forskrift om miljørettet helsevern i skoler mv. (1995). *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.* (FOR-1995-12-01-928). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928>
- Haugbro, L. (2012). *Hvis ulven kommer i morgen...* [Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo]. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/35954/Master-Laila-Haugbro.pdf?sequence=2>
- Heier, T. (2015). Læring i risikosamfunnet. I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 89-98). Fagbokforlaget.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2015). *Beredskap i skoler og barnehager*. H.-o. omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/d0021d8877274df4bf64871de82304b1/rundskriv---beredskap-i-skoler-og-barnehager.pdf>
- Herberg, M. (2022). Competence for the Unforeseen: The Importance of Individual, Social and Organizational Factors (Doctoral theses).
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg.). Høyskoleforlag.
- Kleven, T. A. & Hjørdemaal, F. (2018). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode : en hjelp til kritisk tolking og vurdering* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Kruke, B. I. (2012). Samfunnssikkerhet og krisehåndtering: relevans for 22. juli 2011. <https://docplayer.me/7467795-Forsteamannensis-risikostyring-og-samfunnssikkerhet-krisehandtering-universitet-i-stavanger.html>
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Styringsdokument for arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor*. Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/48beea7da45f4918bfaef82f411b7cb3/no/pdfs/revidert-styringsdok-sikkerhet_godkjent.pdf
- Kvernbekk, T. (2015). Om planleging, predikerbarhet og tilfeldighet. I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 74-88). Fagbokforlaget.
- Kvernbekk, T., Torgersen, G.-E. & Moe, I. B. (2015). Om begrepet *det uforutsette*. I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 28-55). Fagbokforlaget.
- Lyng, D., Steiro, T., Kruke, B. I. & Torgersen, G.-E. (2022). PLIVO, pedagogikk og beredskap. En kvalitativ studie på skoleskyting og livstruende vold i skolen i nordisk kontekst. <https://doi.org/10.23865/nse.v42.3669>

- Løfqvist, T., Jamtli, B., Kleppe, U., Olstad, L. A., Andersen, J.-E., Langli, T., Aschim, C. & Nilsen, J.-E. (2015). Nasjonal prosedyre for nødetatenes samvirke ved pågående livstruende vold - PLIVO. <https://ekstranett.helse-midt.no/HMR/Akuttutvalet/Dokumenter/NASJONAL%20PLIVI%20prosedyre.pdf>
- Nielsen, T. H. (2015). Det uforutsette i risikosamfunnet. I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 59-65). Fagbokforlaget.
- NOU 2000:24. (2000). *Et sårbart samfunn*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/1c557161b3884335b4f9b89bbd32b27e/no/pdfa/nou200020000024000dddpdfa.pdf>
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_11
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual : a step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (7. utg.). Open University Press.
- Politiet. (2022). *Krav og resultater for politets responstid i 2022*. <https://www.politiet.no/om-politiet/tall-og-fakta/responstid/#Krav-til-80-prosentil>
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Raundalen, M. & Schultz, J.-H. (2012). *Krisepedagogikk : hjelp til barn og ungdom i krise* (3. oppl. utg.). Universitetsforlaget.
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utg. utg.). Fagbokforlaget.
- Ripley, A. (2008). *Når katastrofen rammer: hvem overlever - og hvorfor?* (G. Nyquist, Overs.). Gyldendal.
- Rodge, K., Federici, R. A., Pedersen, C. & Wollscheis, S. (2020). *Spørsmål til Skole-Norge : Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2019*. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2639194/NIFUrapport2020-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rosa, I. D., Torset, N. S. & Korsvold, K. (2013). Politiet: En kvinne og to menn drept i busskapring <https://www.aftenposten.no/norge/i/EoA9a/politiet-en-kvinne-og-to-menn-drept-i-busskapring>
- Sae-Khow, N., Tagseth, T., Egge, J. H., Hagen, T. A. & Tennøy, S.-L. (2020). Skremmeskudd. NRK. https://www.nrk.no/trondelag/xl/hvem-star-bak-nesten-300-falske-trusler-mot-skoler-i-norge_-1.14907802#intro-authors--expand
- Solheim, O. J. & Gabrielsen, E. (2017). Er det sammenheng mellom skolemiljø og elevens leseferdigheter? . I E. Gabrielsen (Red.), *Klar framgang!* (s. 132-153). <https://doi.org/10.18261/9788215030258-2017-8>
- Tangvald, H. (2014). *En studie om et utvalg skolers beredskap i forbindelse med implementering av den nye «Veileder for Alvorlige Hendelser»* [Marstergradsavhandling, Universitetet i Stavanger]. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/223584>
- Torgersen, G.-E. (2018). Samhandling Under Risk (SUR) – Theoretical Foundation as a Common Frame of Reference. I G.-E. Torgersen (Red.), *Interaction: 'Samhandling' Under Risk*. Cappelen Damm Akademisk.
- Torgersen, G.-E. & Sæverot, H. (2012). Danningens nye ansikt i risikosamfunnet – digital vekking mot virtuell terrorisme. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 47(3), 170-179. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2901-2012-03-03>
- Torgersen, G.-E. & Sæverot, H. (2015). Ny pedagogikk for det uforutsettes tidsalder? . I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsatte* (s. 17-27). Fagbokforlaget.
- Torgersen, H. O. (2009). Første skoleskyting i Norge. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/8Bljx/foerste-skoleskyting-i-norge>
- Universitetet i Oslo. (2018). *Sikre anonymitet i Nettskjema*. <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/tiltak-for-a-sikre-anonymitet.html>

- Utdanningsdirektoratet. (2022). *Hvordan forebygge og håndtere alvorlige hendelser i barnehage og skole?* <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/veileder-i-beredskapsplanlegging/>
- Utdanningsnytt. (2021). *Ekspllosiv øking i rapporter om vold og trusler i Oslo-skolen.* <https://www.utdanningsnytt.no/osloskolen-vold-i-skolen/eksplosiv-okning-i-rapporter-om-vold-og-trusler-i-oslo-skolen/301741>
- Voster, H. V. (2013). *Våg å tenke det verste!* [Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger]. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/184838>
- Wang, M.-T. & Degol, J. L. (2016). School Climate: a Review of the Construct, Measurement, and Impact on Student Outcome <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9319-1>
- Østerud, S. (2015). Kan vi lære å takle det uforutsette i en globalisert verden? . I G.-E. Torgersen (Red.), *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 99-119). Fagbokforlaget
- Aastad, K. W. (2016). *Beredskapsplanlegging for tilsiktede livstruende hendelser ved et utvalg videregående skoler* [Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger]. <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2425104>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

UNDERSØKELSE OM BEREDSKAP I SKOLEN

Kjære Xxxx Xxxxx, Rektor ved XXXXXXXX skole.

Mitt navn er Sunniva Øien, jeg holder på med min avsluttende masteroppgave i lærerutdanningen ved Norges teknisk-vitenskapelige universitet (NTNU). I den forbindelse gjennomfører jeg en undersøkelse som har hensikt å kartlegge hvor godt kjent de ansatte på skolen er med beredskapsplanene på skolen.

Faglig veileder ved NTNU er førstelektor Trygve Steiro.

Mitt hovedfokus i undersøkelsen er hvilke kjennskap de ansatte har til beredskapsplanene og beredskapsarbeidet på skolen, deriblant beredskapsplanene mot pågående livstruende vold (PLIVO), og hvor godt forberedt de kjenner seg til å håndtere en mulig beredskapssituasjon.

Undersøkelsen er frivillig å delta på. Den består av et elektronisk spørreskjema, som vil ta maksimalt 15 minutt å svare på. Spørreskjema er anonymt, så det vil ikke være mulig å identifisere personene som deltar.

Ønsket er å gjennomføre undersøkelsen innen utgangen av mars.

Hvis noe er uklart eller det er andre spørsmål, er det bare å ta kontakt.
Telefon: 90960051, e-post: sunnivoi@stud.ntnu.no

På forhånd takk!

Vennlig hilsen

Sunniva Øien

Vedlegg 2: Meldeskjema (NSD)

[Meldeskjema](#) / [Master i sosialpedagogikk](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

109776

Vurderingstype

Automatisk

Dato

31.12.2022

Prosjekttittel

Master i sosialpedagogikk

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) /
Institutt for lærerutdanning

Prosjektansvarlig

Trygve Steiro

Student

Sunniva Øien

Prosjektperiode

01.12.2022 - 25.05.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet.
Det lovlige grunnlaget gjelder til 25.05.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
  - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
  - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
  - Fagforeningsmedlemskap
  - Genetiske data
  - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
  - Helseopplysninger
  - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

Vedlegg 3: Spørreundersøkelsen

Beredskap i skolen

Obligatoriske felter er merket med stjerne *

Begrepsavklaring:

Pågående livstruende vold (PLIVO):

Er en felles prosedyre for hvordan de tre nødetetene skal opptre og samvirke ved hendelser der det utøves livstruende vold mot flere personer.

1. Skole: *

Klikk på oppgitt skole

2. Kjønn: *

Mann

Kvinne

Annet

3. Hvilken skole jobber du på? *

Grunnskole

Videregående

4. Hvor ligger skolen du jobber på? *

By

Bygd

5. Hvor mange års erfaring har du som ansatt i skoleverket? *

I antall år

0-4

5-14

15-24

Over 25

6. Hvilken stilling har du på skolen? *

- Ledelse
- Lærer
- Administrasjon
- Øvrig fagpersonell

7. Skolen jeg jobber på har konkrete beredskapsplaner for ulike beredskapssituasjoner som kan oppstå. *

- Ja
- Nei
- Vet ikke

8. Hvor god kjennskap har du til beredskapsplanene på skolen? *

- Har ingen kjennskap
- Har lite kjennskap
- Har litt kjennskap
- Har god kjennskap

9. Skolen jeg jobber på har en beredskapsgruppe *

- Ja
- Nei
- Vet ikke

10. Hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner som kan oppstå på skolen? *

Beredskapssituasjoner generelt

- Aldri
- Sjeldnere
- Et par ganger i måneden
- En til tre ganger i uken
- En gang om dagen
- Oftere

11. Hvor ofte tenker du på beredskapssituasjoner som kan oppstå, som omhandler pågående livstruende vold (PLIVO)? *

- Aldri
- Sjeldnere
- Et par ganger i måneden
- En til tre ganger i uken
- En gang om dagen
- Oftere

12. Hvor sannsynlig mener du det er at følgende beredskapssituasjoner kan oppstå på din skole?

	Svært usannsynlig	Usannsynlig	Sannsynlig	Svært sannsynlig	Vet ikke
Brann *	☐	☐	☐	☐	☐
Naturkatastrofe *	☐	☐	☐	☐	☐
"Tomme" trusler *	☐	☐	☐	☐	☐
Reelle trusler *	☐	☐	☐	☐	☐
Volds-hendelse *	☐	☐	☐	☐	☐
Gisselsituasjoner *	☐	☐	☐	☐	☐
PLIVO-hendelse *	☐	☐	☐	☐	☐

13. Har du selv opplevd beredskapssituasjoner i skolen? *

Gjelder all form for beredskap

- Ja
- Nei
- Vet ikke

13.1. Hvilken type beredskapssituasjon(er) har du opplevd?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «13. Har du selv opplevd beredskapssituasjoner i skolen?»

14. Har skolen du jobber på hatt beredkapsøvelser annet enn brannøvelser? *

- Ja
- Nei
- Vet ikke

14.1. Hvilke type beredskapssituasjon(er) har det vært øvelse på?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «14. Har skolen du jobber på hatt beredkapsøvelser annet enn brannøvelser?»

15. Hvor god kjennskap har du til UDIRs veileder for forebygging og motvirkning av alvorlige hendelser i skole og barnehage *

- Ingen kjennskap
- Noe kjennskap
- God kjennskap

16. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende utsagn?

Beredkapsplaner og øvelser

	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig	Vet ikke
1. Skolen har en tydelig beredkapsplan for uforutsette hendelser *	☐	☐	☐	☐	☐
2. Skolen har en tydelig beredkapsplan som omhandler PLIVO-hendelser *	☐	☐	☐	☐	☐
3. Skolen har gjennomgang av beredkapsplaner for alle ansatte *	☐	☐	☐	☐	☐
4. Skolen bør ha flere beredkapsøvelser (flere enn brannøvelser) *	☐	☐	☐	☐	☐
5. Skolen har uvarslede øvelser på uforutsette hendelser *	☐	☐	☐	☐	☐
6. Skolens personale skal være delaktige og ha premissgivende mandat i utforming av beredkapsøvelser i skolen. *	☐	☐	☐	☐	☐
7. Skolens personale skal ikke inkluderes i slikt arbeid, det er Politiet og andre beredkapssetene som skal utforme beredkapsøvelser og tilsvarende tema som skal inn i skolen. *	☐	☐	☐	☐	☐

17. I hvilken grad er du enig eller uenig i følgende utsagn?

Medvirkning

	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig	Vet ikke
1. Jeg medvirker i læreplanarbeidet på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐
2. Jeg ønsker å medvirke mer i læreplanarbeidet på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐
3. Jeg medvirker i arbeidet med beredskapsplaner på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐
4. Jeg ønsker å medvirke mer i beredskapsarbeidet på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐
5. Jeg er delaktig i beredskapsøvelser som skjer på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐
6. Jeg ønsker å være mer delaktig i beredskapsøvelser som skjer på skolen *	☐	☐	☐	☐	☐

18. Er beredskapsarbeid inkludert i skolens opplæring/undervisning av elever ?

Besvares av pedagogisk personale

Ja

Nei

Vet ikke

18.1. I hvilke skolefag er beredskapsarbeid inkludert?

i Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «18. Er beredskapsarbeid inkludert i skolens opplæring/undervisning av elever?»

19. Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en uforutsett hendelse skulle oppstå? *

Svært utrygg

Utrygg

Trygg

Svært trygg

20. Hvor trygg kjenner du at du er på å gjennomføre det som står i beredskapsplanen hvis en PLIVO-hendelse skulle oppstå ? *

Svært utrygg

Utrygg

Trygg

Svært trygg

21. Hvor trygg er du på kunnskapen om din egen funksjon/rolle i en beredskapssituasjon? *

Svært utrygg

Utrygg

Trygg

Svært trygg

22. Hvor trygg føler du deg på arbeidsplassen? *

Når det kommer til beredskapssituasjoner og uforutsette hendelser

Svært utrygg

Utrygg

Trygg

Svært trygg

23. Samlet vurdering: Hvor tilfreds er du med beredskapen for det uforutsette på din skole? *

Der 1 er Svært misfornøyd og 10 er Svært fornøyd

Verdi

24. I hvilken grad bør lærerutdanningen inkludere beredskapstema?

Besvares av pedagogiske personale

Ingen grad

Liten grad

Stor Grad

